

Musik på folkebiblioteket

- Legitimitet og identitet

Bacheloropgave udarbejdet af:

Christina Birch Olsen (k07chbi)

Vejleder: Trine Schreiber

Antal ord: 12.000

05/08 2010

Det Informationsvidenskabelige Akademi

Abstract

Denne opgave undersøger via diskursanalyse italesættelser af begrebet "musikbibliotek" i to forskellige kontekster, som på den ene side udgøres af lokale bibliotekshjemmesider og på den anden side af interviews med to udvalgte aktører fra danske musikbiblioteker. Indledningsvist præsenteres forskellige diskursanalytiske tilgange, med primært fokus på Laclau og Mouffes diskursteori. Analysen bygger hovedsageligt på en analysemodel udviklet af Åse Hedemark og Jenny Hedman, som består af fire felter, der udgør hvert sit trin i analysen, som leder frem mod identificeringen af diskurser. Analysens struktur er bygget op omkring fire kategorier, der er centrale i italesættelsen af musikbiblioteksbegrebet, som udgøres af det digitale formidlingsrum, det fysiske formidlingsrum, musikbibliotekaren og materialevalget.

På hjemmesiderne identificeres en traditionel biblioteksdiskurs, en oplevelses- og brugerorienteret diskurs, en alternativ diskurs og en digitalt legitimerende diskurs. I de to interviews identificeres ligeledes en traditionel biblioteksdiskurs, en pro-aktiv- og brugerorienteret diskurs og en alternativ diskurs.

Afslutningvist sammenholdes de forskellige diskurser, og det konkluderes at meningsudfyldelsen af begrebet musikbibliotek i de to forskellige kontekster ligner hinanden på et overordnet niveau, men går man i detaljer er der en lille skævhed i, hvordan bibliotekshjemmesiderne kommunikerer deres formål på musikområdet i forhold til, hvad interviewpersonerne lægger vægt på.

Det konkluderes, at musikbiblioteksbegrebet er genstand for forskellige indholdsudfyldninger, der tilsammen viser, at musikbibliotekerne forsøger at finde et ståsted mellem traditionelle og senmoderne formidlingsformer og forståelser.

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	5
Problemformulering.....	6
Analysestrategi (metode).....	6
Refleksioner over opgavens genstandfelt.....	6
Diskursanalyse som analysestrategi.....	7
Teori.....	8
Socialkonstruktionisme.....	8
Introduktion til diskursanalyse.....	8
Laclau og Mouffes diskursteori.....	9
Diskurspsykologi.....	11
Diskursorden.....	11
Identitet.....	12
Empiri.....	12
Bibliotekshjemmesider som empiri.....	12
Interviews som empiri og metode.....	14
Operationalisering og analysemodel.....	15
Analyse af hjemmesider:.....	18
Kategorier og ækvivalenskæder (felt 1 og 2).....	18
Det digitale formidlingsrum.....	18
Det fysiske formidlingsrum.....	19
Musikbibliotekaren.....	21
Materialevalg.....	22
Temaer (felt 3).....	23
Identifikation af diskurser (felt 4).....	24
Traditionel biblioteksdiskurs.....	24
Oplevelses-og brugerorienteret diskurs.....	25
Alternativ diskurs.....	25
Digitalt legitimerende diskurs.....	26
Opsummering.....	27
Analyse af interviews.....	28
Kategorier og ækvivalenskæder (felt 1 og 2).....	28
Det digitale formidlingsrum.....	28

Det fysiske formidlingsrum.....	29
Musikbibliotekaren.....	31
Materialevalg.....	31
Temaer (felt 3).....	33
Identifikation af diskurser (felt 4).....	34
Proaktiv og brugerorienteret diskurs	34
Traditionel biblioteksdiskurs	35
Alternativ diskurs.....	35
Opsummering	35
Sammenfatning og diskussion	36
Forskelle og ligheder.....	36
Musikbiblioteksdiskurs	37
Diskurserne og samfundet.....	37
Metodekritik.....	38
Konklusion	39
Litteraturliste.....	42
Bilag 1	44
Bilag 2	45
Bilag 3	46
Bilag 4	47

Indledning

"...i takt med den teknologiske og ikke mindst digitale udvikling, hvor karrussellen kører hurtigere for hver dag, er det også blevet mere vanskeligt for bibliotekerne at definere musikbiblioteksbegrebet".
(Gladbo, 2000, s. 25)

Ovenstående citat indkredser denne opgaves genstandsfelt, som netop bunder i en lyst til at undersøge, hvad der ligger i musikbiblioteksbegrebet i dag. Jeg er selv mangeårig bruger af folkebibliotekernes tilbud af musik, og det var i mange år, der jeg fik adgang til musik. Nu får jeg adgang så mange andre steder, så hvad skal jeg egentlig med musikbiblioteket i dag?

Situationen for musikbibliotekerne i dag, er at musik har været en obligatorisk del af folkebiblioteket i 10 år. Musikken blev altså først gjort obligatorisk på alle danske folkebiblioteker i år 2000, selvom de første musikbiblioteker blev oprettet allerede i 1965 (Bisbjerg, Christiansen, & Ljungberg, 2005). Ti år efter indførelsen af obligatoriet er det fysiske udlånstal for indspillet musik generelt faldende, mens det digitale udlånstal er stigende (Kvist & Sewerin, 2009).

Herudover er der sket en demokratisering af stort set alt, hvad der har med musik at gøre. Alle kan producere, alle kan udgive, man kan få adgang til stort set alt, lovligt eller ulovligt, og især Internettet har forstret mange nye afhængige og uafhængige musikformidlingskanaler.

Musikbibliotekerne må altså tage stilling til, at traditionelle kerneydelser i stigende grad bliver digitaliseret, fx udlån af musik, og at adgang til viden og kulturelle oplevelser findes mange andre steder end lige netop biblioteket. Folkebiblioteket har derfor behov for at opretholde eller gentænke sin eksistensberettigelse.

Jeg ser et problem i, at der findes et stigende antal både kommercielle og uafhængige musiktilbud både i det fysiske og digitale rum, og finder det derfor interessant, hvilken rolle musikbiblioteker har i dette musiklandskab. Der er en kamp om opmærksomhed i oplevelsesøkonomien, og det handler i høj grad om at musikbibliotekerne skal synliggøre sig selv i det samlede musikudbud i Danmark. Generelt er folkebibliotekerne ofre for en kulturel frisættelse, hvor deres identitet ikke længere udelukkende er forankret i oplysningstanken, men er blevet uklar i et landskab med konkurrerende formidlere både i den fysiske og virtuelle verden. Mit mål med denne opgave er således at nå frem til en forståelse af, hvad et musikbibliotek er og kan i dag, og hvordan musikbibliotekerne kommunikerer deres formål.

Problemformulering

Min undersøgelse skal være en diskussion af musikbibliotekets legitimitetsgrundlag og identitet:

Det har fået mig til at konstruere følgende spørgsmål:

- **Hvilke diskurser om musikbiblioteket og dets formidling afspejles på de lokale bibliotekshjemmesider?**

Udover en undersøgelse af bibliotekshjemmesider, vil jeg supplere min undersøgelse med udsagn fra to interviewpersoner:

- **Hvordan italesættes musikbibliotekets rolle som formidlere af musik af udvalgte aktører?**

Begrebsafklaring:

Legitimitet:

Jeg undersøger i denne opgave italesættelser af musik på folkebiblioteket med henblik på at vurdere folkebibliotekets legitimitet som formidlere af musik. Legitimitet betyder eksistensberettigelse i forhold til hvilken rolle eller funktionen den pågældende institution har. Jeg søger derfor i denne opgave at indkredse folkebibliotekets legitimitet som formidlere af musik gennem en undersøgelse af institutionens funktion.

Analysestrategi (metode)

Mit metodeafsnit vil være inddelt i flere dele. Den første del vil give et overordnet overblik over opgaven og den forståelse jeg lægger til grund for min undersøgelse, samt en gennemgang af opgavens teoretiske grundlag. Anden del vil være en beskrivelse af det konkrete undersøgelsesdesign.

Refleksioner over opgavens genstandfelt

Mit udgangspunkt for denne opgave er, at musikbibliotekerne befinder sig i en samfundsmæssig forandringsproces og konkurrencesituation, som vil have betydning for deres fremtidige virke som formidlere af musik. Disse forandringer vedrører blandt andet en ændret musikkultur, som i høj grad er blevet digital, både med hensyn til distribution og konsumtion. Musikmagasinet "Soundvenue" havde i april måned 2010 temaet "Musikkens fremtid – hvordan digitaliseringen forandrer alt" (Soundvenue, 2010). Her stilles blandt andet spørgsmålet: Hvad skal der ske med musikmagasiner og pladeselskaber i en digital fremtid? (2010, s. 82-83). Man kan ligeledes spørge, hvad der skal ske med musikbibliotekerne og deres rolle som formidlere af musik i et samfund, hvor musik bliver formidlet gennem mange uafhængige og afhængige kanaler, og lovlige og ulovlige netværk. Formålet med denne opgave er derfor at undersøge,

hvordan danske folkebiblioteker forholder sig til rollen som formidlere af musik. Formålet er med andre ord at indkredse folkebibliotekernes rolle som formidlere af musik.

Diskursanalyse som analysestrategi

Da mit mål med opgaven er at opnå en forståelse af italesættelsen af musikbiblioteker set fra bibliotekernes side, vil jeg basere min metode på en diskursanalytisk tilgang. Diskursanalyse er et forskningsfelt, der har rødder i socialkonstruktionismen, og formålet er at klarlægge forbindelser mellem sprogbrug og social praksis. Der er ikke enighed om, hvordan diskurs skal defineres, men ifølge kommunikationsforskerne Marianne Winther Jørgensen og Louise Phillips kan diskurs overordnet betragtes som "...en bestemt måde at tale om og forstå verden (eller et udsnit af verden) på." (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 9). Ligesom der ikke hersker enighed om definitionen af diskurs, findes der ikke én bestemt diskursanalytisk tilgang, men et helt felt af tværfaglige og multidisciplinære tilgange. Marianne Winther Jørgensen og Louise Phillips præsenterer i deres bog "Diskursanalyse som teori og metode" tre forskellige tilgange til diskursanalyse. Fælles for de tilgange der omtales er, at virkeligheden konstrueres gennem sproget, og derfor er diskursanalyse et studie af sprogbrugen indenfor et kommunikerende fællesskab. Vores adgang til virkeligheden går altså gennem sproget, som repræsenterer en underliggende verdensopfattelse. Jeg har valgt denne tilgang, da den er velegnet til at undersøge de forskellige diskurser, der hersker inden for et bestemt domæne, blandt andet igennem sproglige ytringer. Da jeg undersøger italesættelser og forståelser af musikbibliotekers rolle som institution med udgangspunkt i deres kommunikation og formidlingsformer, er en diskursanalytisk analysestrategi velegnet, da den opfatter sprogbrug som konstituerende for den underliggende verdensopfattelse.

Diskursanalysen er blevet meget populær i de senere år, blandt andet i biblioteks- og informationsvidenskaben. Bogen "Folkebiblioteket i forandring – modernitet, felt og diskurs" har eksempelvis diskursanalyse som metodisk grundlag (Jochumsen & Rasmussen, 2006). Diskursanalyse er blandt andet også blevet brugt i forbindelse med analyse af musikbiblioteker og deres brugere af den finske forsker Sanna Talja (Talja, 2001).

Jeg vil i det følgende afsnit uddybe diskursanalysens teoretiske og metodiske aspekter, og derefter operationalisere i forhold til min egen undersøgelse.

Teori

I det følgende vil jeg komme nærmere ind på diskursanalyse som teori og metode. Jeg vil indledningsvist gennemgå det videnskabsteoretiske grundlag og derefter præsentere og diskutere et udpluk af tilgange med henblik på at finde frem til en model, der passer til mit formål og undersøgelsesdesign.

Socialkonstruktionisme

Diskursanalyse er en retning indenfor det socialkonstruktionistiske felt, og er i sig selv en mangfoldighed af tilgange, hvor de fleste har følgende filosofiske antagelser til fælles:

- *En kritisk indstilling overfor selvfølgelig viden*
- Vores viden om verden kan ikke tages for objektiv sandhed. Vores viden og verdensbilleder er ikke spejlbilleder af virkeligheden "derude", men et produkt af vore måder at kategorisere verden på.
- *Historisk og kulturel specificitet*
- Den sociale verden konstrueres socialt og diskursivt. Viden om verden er historisk og kulturel indlejret. Diskursiv handlen er en form for social handlen, som er med til at konstruere den sociale verden (herunder viden, identiteter og sociale relationer).
- *Sammenhæng mellem viden og sociale processer*
- Viden skabes i social interaktion, hvor man opbygger fælles sandheder og kæmper om, hvad der er sandt og falsk.
- *Sammenhæng mellem viden og social handling*
- Forskellige sociale verdensbilleder fører til forskellige sociale handlinger, og den sociale konstruktion af viden og sandhed får dermed konkrete sociale konsekvenser.

(Phillips & Winther Jørgensen, s. 13-14)

Introduktion til diskursanalyse

Overordnet kan man sige at diskursanalysen indeholder nogle metoder til studie af kommunikation, kultur og samfund. I diskursanalyse beskæftiger man sig med det, der er blevet sagt eller skrevet, for at undersøge mønstre i disse udsagn, samt hvilke sociale konsekvenser disse diskursive fremstillinger af virkeligheden får eller kan få (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 31). At man tager udgangspunkt i det, der er sagt eller skrevet om et givent fænomen, viser at vores adgang til virkeligheden altid går gennem sproget. Sproget kan i diskursanalyse opfattes bredt, og ikke- sproglige fænomener også medtages i en diskursanalyse. At vores adgang til virkeligheden går gennem sproget understreger Phillips og Winther Jørgensen med et eksempel: Eksemplet vedrører, hvordan folk forstår en oversvømmelse. Selve oversvømmelsen er et materielt

fænomen, der finder sted uafhængigt af tanke og tale, men sættes den ind i en meningsgivende sammenhæng, kan den italesættes og tillægges betydning ud fra forskellige forståelser og derved ud fra forskellige diskurser. Mange vil tage udgangspunkt i kategorien "naturfænomen", men vil herefter trække på vidt forskellige diskurser. Nogen vil sætte den ind i en meteorologisk diskurs, andre vil se det som konsekvensen af manglende politisk vilje til at opføre diger, mens nogen igen vil opfatte det som guds vilje eller straf. De forskellige diskurser har betydning for den videre sociale handlen, og man kan således sige at sproget er en "maskine" der *konstituerer* den sociale verden, sociale identiteter og sociale relationer (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 18).

Marianne Winther Jørgensen og Louise Phillips beskæftiger sig med tre forskellige tilgange til diskursanalyse i bogen "Diskursanalyse som teori og metode"; diskursteori, kritisk diskursanalyse og diskurspsykologi. Jeg vil basere min tilgang og forståelse på en kombination af diskursteori og diskurspsykologi, mens også inddrage nogle få begreber fra Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse.

Laclau og Mouffes diskursteori

De politiske teoretikere Ernesto Laclau og Chantal Mouffe er repræsentanter for retningen *diskursteori* indenfor det diskursanalytiske felt. Laclau og Mouffes diskursteori har rødder i en sammentænkning af marxisme og strukturalisme og poststrukturalisme, hvor marxismen handler om det sociale og strukturalisme om betydning. Disse to teoretiske retninger smelttes i diskursteorien sammen til en teori, der opfatter det sociale felt som "et væv af betydningsdannelsesprocesser" (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 35). Poststrukturalismen er egentlig en kritik af Saussures strukturalistiske lingvistik, som opfatter tegn i et sprog, som knuder på et net. Betydning og forskellighed opnåes ved at være placeret bestemte steder på dette net. Poststrukturalismen siger, at betydning ikke kan fastlægges så entydigt og endeligt. I vores løbende sprogbrug sættes tegnene i forskellige forhold til hinanden, og kan dermed give ny betydning og således også ændres over tid (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 35). Sprogbrug er et socialt fænomen, hvor betydningsstrukturer fastlægges og udfordres gennem konflikter, konventioner og forhandlinger. I Laclau og Mouffes teori er man enig i poststrukturalismens betragtning, men man forsøger alligevel at fastlåse tegnenes betydning, hvilket er diskursanalysens formål.

Punkter der kendetegner poststrukturalisme:

- Sproget er ikke en afspejling af en allerede eksisterende virkelighed
- Sproget er struktureret i mønstre eller diskurser – der er altså ikke tale om ét generelt betydningssystem som i den saussureske tradition, men om et antal systemer, hvor betydningerne skifter fra diskurs til diskurs.
- Disse diskursive mønstre vedligeholdes og forandres i diskursive praksisser.

- Vedligeholdelsen og forandringen af mønstrene skal derfor søges i de konkrete kontekster, hvor sproget sættes i spil

(Jørgensen & Phillips, 1999, s. 21)

I diskursteori betegnes alt som værende diskurs, idet der ikke skelnes mellem diskursive og ikke diskursive sociale praksisser. Derved opfattes al social praksis som værende diskursiv. Phillips og Jørgensen understreger, at det er vigtigt at huske, at også ikke-lingvistiske praksisser og objekter også kan være en del af diskurser indenfor diskursteorien. Her bruges diskursen om det liberale demokrati som eksempel, hvor bl.a. stemmeurner og indretningen af folketinget også er en del af diskursen.

At diskursen er "al social praksis" betyder, at diskursen ses som fuldt ud konstituerende for vores verden. I modsætning hertil ser Norman Fairclough, som er repræsentant for retningen kritisk diskursanalyse, diskurs som en del af et dialektisk forhold, hvor der skelnes mellem diskursiv praksis og social praksis. Den diskursive praksis kan være udtrykt i tekst, tale og andre semiologiske systemer, mens den sociale praksis fungerer efter andre logikker end diskurserne, fx økonomiske logikker (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 28). Da jeg i min undersøgelse faktisk tager udgangspunkt i noget der kan minde om en social praksis, nemlig hjemmesidernes formidling, og konstruerer diskurser derud fra, finder jeg det mest relevant at holde mig til diskursteoriens opfattelse af alt, som værende diskursivt.

Diskursteoriens begreber:

Jeg vil i det følgende definere diskursteoretiske begreber, som vil indgå i den konkrete analyse.

Laclau og Mouffes definerer diskurs som "en fastlæggelse af betydning indenfor et bestemt domæne" (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 36). Kampen om betydningsdannelse, eller *den diskursive kamp* er et centralt begreb i diskursteorien. Det betyder, at forskellige diskurser kæmper om at fastlåse sprogets betydning på netop deres måde. Dette kaldes *hegemoni*, som også kan betegnes som ét bestemt synspunkts overherredømme. *Antagonisme* er udtryk for en konflikt mellem forskellige diskurser, dvs. når forskellige identiteter gensidigt forhindrer hinanden. Dog kan flere identiteter kan godt eksistere side om side, så længe de ikke udelukker hinanden.

Når man foretager en diskursanalyse, er noget af det første man kigger efter *elementer*, dvs. tegn der ikke endeligt har fået fikseret deres mening (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 38). For at fiksere denne mening er det nødvendigt at undersøge, hvordan *artikulationen* skaber betydning ved at sætte elementer i bestemte forhold til hinanden (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 40). Konkret undersøges dette ved at skabe *ækvivalenskæder*, der fastlægger elementernes betydning. Ækvivalenskæder defineres som indholdsudfyldning af knudetegn. Disse knudetegn udgøres af blandt andet nodalpunkter og flydende

betegnere. En flydende betegnere er et tegn, der er særligt åben for indholdsudfyldning, og som forskellige diskurser kæmper om at indholdsudfylde ((Jørgensen & Phillips, 1999, s. 39). Nodalpunkter er privilegerede tegn i en diskurs, som diskursen ordnes omkring, og forskellige diskurser kan definere samme nodalpunkt forskelligt, hvilket *kan* betyde at diskurserne står i et antagonistisk forhold til hinanden. Man kan sige at ækvivalenskæderne består af medbetegnere, der fastlægger nodalpunkternes betydning (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 63).

Diskurspsykologi

Diskurspsykologien er en anden retning indenfor det diskursanalytiske felt. Denne tilgang ser tekster og talt sprog, som konstruktioner af verden, der orienteres mod sociale handlinger (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 105). I følge Phillips og Winther Jørgensen adskiller diskurspsykologi sig både fra de tilgange indenfor kognitiv psykologi, der fokuserer på sprog, og fra strukturalistiske og poststrukturalistiske diskursteorier, som ikke ser på konkret social interaktion, idet diskurspsykologer analyserer sprogbrugen i de *kontekster*, hvor den udfoldes (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 105-106). Fokus ligger altså på hvordan folk konstruerer verdensbilleder i konkret social interaktion.

Diskurspsykologien opfatter diskurser som "interpretative repertoarer" eller fortolkningsrepertoarer, der bruges som fleksible ressourcer i social interaktion, og herved fungerer diskurser som sociale praksisser (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 124). Et fortolkningsrepertoire består af "et begrænset antal termer, som bruges på en bestemt stilistisk og grammatisk måde", hvilket man tilnærmelsesvis kan sammenligne med diskursteoriens ækvivalenskæder. Sanna Talja har arbejdet med denne tilgang i hendes diskursanalyse af musikbiblioteker i Finland, (Talja, 2001). Disse repertoarer kan opfattes som mindre tunge end egentlige diskurser, og Phillips og Jørgensen betegner da også diskurspsykologiens diskurser for hverdagsdiskurser i modsætning til diskursteoriens fokus på mere tunge, abstrakte diskurser (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 30). Ligesom diskursteorien skelner diskurspsykologen ikke mellem diskursive og ikke-diskursive praksisser, men den adskiller sig fra diskursteorien ved at analysere diskurser som situerede sociale praksisser og altså som nævnt ikke som abstrakte størrelser. Dette kaldes også en interaktionistisk opfattelse, dvs. at folk bruger diskurserne aktivt (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 114).

Diskursorden

Begrebet diskursorden stammer fra Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse. Begrebet betegner et afgrænset antal diskurser, der kæmper indenfor samme domæne og defineres af Fairclough som "en kompleks og modsætningsfyldt konfiguration af diskurser og genrer indenfor samme sociale område eller institution" (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 146-147). Man kan således sige, at diskursordenen udgør den

overordnede ramme for de diskurser, der kan identificeres i en undersøgelse. Phillips og Winther Jørgensen nævner, at det er i spillet mellem diskurserne indenfor en bestemt diskursorden, at de sociale konsekvenser bliver mest synlige (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 151). Spørgsmålet er hvor meget fokus man har på en diskurs frem for en anden i den pågældende diskursorden, og hvilke konsekvenser det vil få.

Identitet

Det interesserer mig at undersøge, hvordan musikbibliotekets identitet er konstrueret. Derfor vil jeg i det følgende indkredse diskursteoriens og diskurspsykologiens opfattelse af konstruktionen af identitet. Lacan taler om mesterbetegnere som vi med diskursteoretiske termer kunne kalde identitetens nodalpunkter. En sådan mesterbetegner kan for eksempel være "mand", og forskellige diskurser tilbyder indholdsudfyldninger af den ret flydende betegner "mand". Det sker ved at knytte betegnere sammen i ækvivalenskæder, der etablerer identiteten relationelt (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 55). Det er, når man på denne måde lader sig repræsentere af en klynge betegnere med et nodalpunkt som centrum, at man får en identitet. Identiteter er noget, man påtager sig, tildeles og forhandler i diskursive processer, og dermed forstås identitet som noget helt igennem socialt. Subjektet er fragmenteret eller decentreret, dvs. det har flere identiteter alt efter hvilke diskurser det indgår i.

Jeg vil også inddrage diskurspsykologiens identitetsforståelse. Diskurspsykologien afviser ligesom diskursteorien den moderne idé om, at folk har én fast identitet. Diskurspsykologer mener derimod at identiteter i senmoderniteten bliver fragmenterede og ustabile, da de konstrueres gennem antagonistiske diskurser (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 115). Identiteter konstrueres af forskellige skiftende diskursive ressourcer, og er derfor relationelle, ufærdige og ustabile.

I biblioteksmæssig sammenhæng siges det, at formidlingsformer kan være med til at konstituere bibliotekets identitet (Kjær & Ørom, 1992). Det vil sige at ændringer i bibliotekernes formidlingsformer også gradvist kan være en mulig ændring i bibliotekets identitet.

Empiri

Jeg baserer min analyse på to forskellige datasæt, som jeg vil gennemgå nedenfor.

Bibliotekshjemmesider som empiri

Jeg har i denne opgave valgt at benytte 25 repræsentativt udvalgte bibliotekshjemmesider, som den ene del af mit empiriske grundlag for at besvare problemformuleringens spørgsmål. Jeg har udvalgt disse hjemmesider efter princippet om repræsentativitet. I dette tilfælde er det ud fra den geografiske beliggenhed, samt biblioteker med musikoverbygning, hvilket betyder at de har funktion som

centralbiblioteker på musikområdet, og derfor har visse forpligtelser, blandt andet i forbindelse med indkøb af materialer. Disse biblioteker er i bilag 1 angivet med betegnelsen "MOB". Jeg har brugt denne udvælgelsesmetode, for at få et så bredt billede af landets hjemmesider som muligt.

Jeg har med fokus på musik foretaget gennemlæsninger af hjemmesiderne, fundet mønstre i sprogbrug, samt nedskrevet nøgleord og citater. Gennemlæsningerne foretog jeg i løbet af juli 2010.

Studier af netsteder kan tage mange former. Traditionelt har disse studier bl.a. koncentreret sig om æstetik og funktionalitet. Det diskuteres i følge PhD. ved Institut for Informations- og Medievidenskab, Aarhus Universitet, Jakob Linnaa Jensen, hvorvidt Internettet fordrer helt nye analysemetoder eller om eksisterende metodiske tilgange kan benyttes (Jensen, 2003, s. 1). Jeg har i denne opgave valgt at studere bibliotekernes netsteder som diskursive ytringer om bibliotekernes formidling og formål, og koncentrerer mig altså ikke om fx netstedernes funktionalitet. Jeg har valgt at benytte analyse af hjemmesider som empirisk grundlag, ud fra en opfattelse af dem, som værende på den ene side; en ny digital formidlingsform, og på den anden side som diskursive ytringer om musikbibliotekets formål. Både igennem de konkrete formidlingsformer, samt den webmedierede præsentation af musikbibliotekerne. Man kan med andre ord sige, at hjemmesiderne potentielt er musikbibliotekernes profil udadtil.

Jack Andersen, forsker i bl.a. medieteorier, har foretaget en analyse af forskellige typer digitale biblioteker på Internettet ud fra et retorisk og genreteoretisk perspektiv. Han anskuer det digitale bibliotek som social og kommunikativ handling;

"Ud fra den betragtning at digitale biblioteker er tekststeder på internettet, og dermed en form for kommunikativ handling, kan man analysere dem ud fra et retorisk perspektiv, fordi retorikken interesserer sig for, hvordan en tekst opnår det, den gerne vil i en given kommunikationssituation og for forholdet mellem afsenderintentionen og modtagervirkning" (Andersen, 2008, s. 42).

At anskue hjemmesiderne som kommunikative handlinger kan berettigg mit valg af hjemmesiderne, som genstande for diskursanalyse, da diskursanalyse netop omhandler studier af kommunikation. I min undersøgelse vil jeg hovedsageligt koncentrere mig om afsenderintentionen, dvs. hvad biblioteket kommunikerer, og ikke modtagervirkningen, da dette ikke er genstand for min undersøgelse. Ifølge kommunikationsforskerne Inger Askehave og Anne Ellerup Nielsen er forsiderne på hjemmesiderne en form for appetitvækkere:

“the homepage also displays an interesting mixture of promotional features intertwined with content information where for example pictures, sound, music and animation are combined with enticing summaries of web site contents to make the user stay and explore the site” (Askehave & Nielsen, 2005, s. 124).

Hjemmesider har altså på en gang en indholdsformidlende og en promoverende funktion, hvilket er fokus i min undersøgelse.

Jeg er opmærksom på at de kommunikative træk på en hjemmeside er genrebestemte, og således derfor i nogle tilfælde begrænser, hvad der skrives om musikbiblioteket, hvilket kan være en ulempe og begrænsende i forhold til min analyse. På den anden side kan en manglende kommunikation og formidling af musik sige noget om musikkens status på bibliotekerne, og i hvilken grad musikformidlingen bliver taget alvorligt.

Interviews som empiri og metode

Anden del af mit datasæt udgøres af interviews med to udvalgte aktører indenfor musikbiblioteksområdet. Formålet er at undersøge, hvordan disse aktører italesætter folkebibliotekernes rolle som formidlere af musik. Til hvert interview udarbejdede jeg en interviewguide, som jeg bestræbte mig på at følge, men samtidig var jeg åben for andre aspekter i italesættelsen end dem jeg spurgte til. Man kan derfor betragte mine interviews som semistrukturerede, (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 151). Interviewguides findes i bilag 2 og 3.

Jeg er bevidst om at jeg påvirker italesættelsen via mine spørgsmål. Ifølge Kvale er det kendetegnende for det diskursive interview, at interviewerens deltager aktivt i diskursen, netop igennem den påvirkning spørgsmålene har på interviewpersonerne. På samme måde fungerer interviewpersonen selv som medforsker i det diskursive interview (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 179).

Valg af interviewpersoner:

Jeg valgte at interviewe musikbibliotekar og leder af Odense Musikbibliotek, Jens Winther Bang Pedersen, da han er en aktør, der har indsigt i udviklingen af musikbiblioteker. Dels er han leder af nordens største musikbibliotek, dels har han været med til at udvikle folkebibliotekernes virtuelle musiktilbud, det tidligere musikbibliotek.dk og netmusik.dk, der nu er fusioneret i Bibzoom.dk. (Jeg foretog interviewet med Jens Bang Petersen i samarbejde med en medstuderende, som arbejdede med en lignende problemstilling i forhold til musikbiblioteker.)

Herudover valgte jeg musikbibliotekar Jakob From fra Frederiksberg Bibliotek, da jeg ønskede at medtage udsagn fra en musikbibliotekar, som har sit daglige virke i et veletableret musikbibliotek, som Frederiksberg Bibliotek huser.

Interviewenes forløb og validitet:

Jeg foretog disse interviews på et tidligt tidspunkt i opgaveprocessen, hvor målet med opgaven ikke var helt fastlagt endnu. Derfor har de status af at være en slags pilotinterviews, men jeg mener dog, at de er brugbare, da de alt andet lige afspejler nogle diskurser i italesættelsen af musikbiblioteker.

Selve interviewene faldte ret forskelligt ud, da jeg oplevede at bibliotekslederen var mere snakkende og diskuterende, end den almindelige musikbibliotekar. Interviewet med Jakob From blev altså knap så diskuterende, som jeg gerne ville have, hvilket igen kan skyldes, at jeg var på et tidligt stadie i opgaveprocessen.

Jeg optog mine interviews på diktafon, og disse er vedlagt som lydfile på cd, som kan afspilles på computer.

Da jeg ser konteksten og kommunikationssituationen for ovenstående to datasæt som værende forskellig, vil den konkrete diskursanalyse falde i to separate dele.

Operationalisering og analysemodel

Som nævnt foretager jeg to interviews, og en gennemlæsning af et antal bibliotekshjemmesider for at skabe min egen empiri. Herefter analyserer jeg mig frem til diskurser ud fra et læseskema, som Åse Hedemark og Jenny Hedman har konstrueret i deres magisterafhandling "Vad sägs om användare? – Folkebibliotekens användardiskurser i tre bibliotekstidsskrifter" fra Högskolan i Borås (Hedemark & Hedman, 2002). Da diskursteorien mangler operationaliserbare metoder finder jeg det relevant at tage udgangspunkt i dette skema, da det hjælper mig i min dataindsamling, og samtidig kan det tjene som en overordnet struktur i opgaven, hvor læseren nemmere kan følge min argumentation. Da jeg anvender denne model, som tager udgangspunkt i Laclau og Mouffe, ligger hovedvægten naturligvis på deres begrebsapparat. Min analyse vil dog også bære præg af diskurspsykologiens fokus på den retoriske organisering af en tekst og dens fokus på konkret social interaktion, dvs. at de diskurser jeg finder, i visse tilfælde vil have karakter af at være mere hverdagsagtige diskurser, end at være abstrakte diskurser.

1.
Betegnelser
*Elementer (tomme
betegnere)*

2.
Kategorier
Ækvivalenskæder

3.
Temaer
Antagonismer

Temaer og kontekster i
hvilke musikbiblioteket
bliver diskuteret og italesat

4.
Diskurser
Nodalpunkter

Opfattelser og meninger
som helhed

(Analysemodel inspireret af Hedemark & Hedman (Hedemark & Hedman, 2002))

Modellen består af fire faser, som hver svarer til et begreb indenfor diskursteorien, som er de redskaber jeg vil benytte i min analyse og fortolkning. Det første skridt i en diskursanalyse er at identificere de forskellige elementer, der kan relateres til italesættelsen af musik på folkebiblioteker (felt 1). I min undersøgelse vælger jeg dog at kombinere felt 1 og 2, da jeg mener at de hænger meget tæt sammen. Min strategi er at ordne mit materiale i forskellige kategorier, som er fremtrædende i materialet. Overordnede begreber, der italesættes implicit eller eksplicit i artikulationerne udgør mine kategorier.

Kategorierne er følgende:

Det digitale formidlingsrum

Det fysiske formidlingsrum

Musikbibliotekaren

Materialevalg

I mine interviews har jeg selv haft en stor rolle i konstruktionen af kategorierne i kraft af mine interviewspørgsmål, men da kategorierne er de samme som på hjemmesiderne, finder jeg dette legitimt.

Jeg opfatter ovenstående kategorier, som tomme betegnere, hvorom jeg vil danne ækvivalenskæder af de ord og beskrivelser, der knytter sig til. Disse ækvivalenskæder forsøger at fastlægge indholdsudfyldningen af kategorierne.

Tredje skridt i analysen er at identificere temaer, der karakteriserer italesættelsen af musikbiblioteker på tværs af de fundne kategorier, samt evt. antagonismer. Temaerne kan betegnes som de områder, man diskuterer musikbibliotekerne i forhold til. Temaerne kan blandt andet udledes af antagonistiske ækvivalenskæder, og på tværs af de kategorier, jeg vil identificere. Der kan være udsagn, der går igen i flere ækvivalenskæder, hvilket jeg tolker som et tema. En kritik af modellen kan være, at der vil være et vist overlap mellem de temaer man diskuterer, og de diskurser man finder frem til.

Analysen slutter i felt 4, hvor man igennem en dekonstruktion af indholdet i diskurserne (felt 1-3) finder frem til de pågældende diskurser. Sidste led i analysen er altså at udlede nodalpunkter fra analysen, og danne diskurser ud fra disse. Modellen kan altså opfattes som en hermeneutisk proces, hvor man først dekonstruerer meningen (felt 1-3) for derefter at rekonstruere den i felt 4 i form af diskurser.

Definition af flydende betegner og diskursorden

Den flydende betegner i denne opgave udgøres primært af begreberne "musikbibliotek" og "folkebibliotekernes formidling af musik". Mit mål er altså at undersøge, hvordan disse "begreber" bliver indholdsudfyldt af forskellige diskurser. Derfor kan jeg definere min diskursorden som "italesættelse af folkebibliotekernes formidling af musik", hvor forskellige diskurser altså vil "kæmpe" om at indholdsudfylde dette.

I den konkrete analyse vil jeg løbende eksemplificere fra mit empiriske materiale.

Analyse af hjemmesider:

I det følgende vil jeg foretage en diskursanalyse af hjemmesidernes udsagn på musikområdet. En oversigt over ord og beskrivelser, der ækvivaleres til de forskellige kategorier, findes i bilag 4.

Kategorier og ækvivalenskæder (felt 1 og 2)

Det digitale formidlingsrum

Bibzoom:

Det digitale aspekt af bibliotekernes musikformidling har en fremtrædende plads på samtlige hjemmesider, hvilket ikke er overraskende, da vi i forvejen befinder os i det digitale medie. Re-lanceringen af den nationale musikdownloadtjeneste Bibliotekernes Netmusik, i form af et nyt udvidet tilbud, kaldet "Bibzoom" omtales og linkes til via samtlige hjemmesiders forsider. Promoveringen af Bibzoom er således massiv, og der benyttes blandt andet slogan-lignende sætninger som "download al den musik du orker" (Hjørring), "millioner af musiknumre" (Herning), og "nu med over 3 millioner musiknumre" (Haderslev). Udover fokus på mængden af musik til rådighed, betones gratisprincippet også, som må siges at være bibliotekets "varemærke", som primært handler om lige adgang for alle, men i dette tilfælde kan det også tolkes som en måde at adskille sig fra de kommercielle download-og streamingtjenester, der ikke er gratis. Herudover promoveres Bibzoom som et lovligt alternativ til piratmusiktjenester og ulovlig download. Helt "radikal" er Frederiksberg Bibliotek i deres præsentation af Bibzoom i juli 2010: "Glem alt om YouTube, My Space og Tdc-play – fremtiden hedder Bibzoom.dk". Går man nærmere ind i beskrivelsen vil man finde ud af, at der spilles på en indholdsmæssig formidling, dvs. at information omsættes til viden, og at musikken formidles af uddannede musikbibliotekarer.

Herudover er der en tendens til at ækvivalere det digitale med ord, som viser, at det er nemmere for brugeren. "Du kan downloade og streame musikken til din egen computer eller dit mobile device døgnet rundt, året rundt" (Furesø). Implicit ligger der en betoning af, at man ikke behøver at være afhængig af det fysiske biblioteks åbningstider og beliggenhed, og at man med det digitale har fået en øget tilgængelighed og et bedre serviceniveau; "Musikken leveres som en service fra dit bibliotek og er en naturlig del af dit biblioteks digitale services." (Furesø). Man opfatter altså den digitale formidling af musik som en naturlig, ny formidlingskanal i forhold til brugerne. Der gives desuden adgang til online musiktidsskrifter og betalingsdatabaser, samt andre musikformidlende hjemmesider, hvilket viser at bibliotekerne har taget den digitale formidling og dermed online adgang til sig.

Sociale netværk og podcasts:

På flere af hjemmesiderne kan man klikke sig videre til facebook, twitter og myspace og "møde" biblioteket uden for dets vante rammer. Jeg tolker dette som et signal om større åbenhed mod samfundet og brugerne, og man kan sige, at disse tjenester bliver brugt som værktøjer til at skabe synlighed og være, der hvor brugerne er. Herudover har en lille del af hjemmesiderne links til deres egen musikblog, hvor musikbibliotekarerne blandt andet formidler deres personlige musikoplevelser og andet. Endvidere linkes der til musikbibliotekernes podcast "Hørbar", hvilket også viser at musikformidlingen bryder grænser med både de fysiske og digitale formidlingsrum, som er bundet til bygninger eller computere, da man kan tage podcast med overalt på bærbare afspillere. Desuden betyder det globale netværk, som Internettet er, at musik, som man ellers aldrig ville opdage, vil nå ud til en meget større del af verden, hvilket vises med følgende citat: "HØRbar betyder at Randers musik når ud til flere potentielle lyttere" (Randers).

Ækvivalenskæden er meget homogen og indeholder en meget positiv betoning af det digitale rum.

- Fremtiden
- Naturlig del af dit biblioteks digitale services
- Døgnet rundt, året rundt
- Gratis
- Lovligt
- Millioner af musiknumre
- Nemt og bekvemt
- Download og stream hjemmefra
- Hjemme i din stue
- Ubegrænset downlån

Det fysiske formidlingsrum

Det fysiske formidlingsrum ækvivaleres både med ord, der henviser til den klassiske biblioteksfunktion, nemlig at være rum for en samling og det at låne noget, fx. "Nordens største samling af musik og noder" (Odense). Dette er den mest fremherskende fremstilling af det fysiske rum på hjemmesiderne.

Herudover ækvivaleres det fysiske bibliotek også med ord som oplevelse i forbindelse med beskrivelse af arrangementer, dvs. at det fysiske tildeles rollen som ramme om oplevelser;

”Der er noget for enhver interesse og for alle aldre. Vi lægger som altid vægt på kvalitet i samspil med den gode oplevelse og muligheden for at deltage aktivt”. (Rudersdal Bibliotek).

Herudover har det fysiske eller lokale bibliotek en rolle som facilitator for det lokale musikliv.

På Randers Myspaceside promoverer man hver måned et band fra Randers, og formålet beskrives meget eksplicit: ”Samarbejde om at fremme musikken i Randers og omegn med musikere, spillesteder, foreninger, musikskoler og andre der brænder for musikken” (Randers Biblioteks Myspace).

Samtidig giver man visse steder brugeren mulighed for at tage aktivt del i bibliotekets indhold. I artikulationen af det fysiske skinner altså også en brugeropfattelse igennem. Københavns Bibliotekers hjemmeside promoverer det lokale tiltag ”Demoteket”, som er en måde at skabe en brugerkreds, der har et tilhørsforhold til biblioteket; ”På Demoteket er det DIG der laver tingene til udlån!” (København), og den oplevelsesorienterede event; ”Vi cykler fra demotek til demotek med rullende bar og soundsystem! Events ved hver fernisering” (København).

Jeg danner følgende ækvivalenskæde ud fra det fysiske bibliotek, som er forholdsvis heterogen, da den indholdsudfylder den fysiske eller lokale biblioteksfunktion på flere forskellige måder.

- Den gode oplevelse
- Deltage aktivt
- Største musiksamling i norden
- Lån musikinstrument
- Lån mp3-afspiller
- Fordybelse
- Bredt udvalg
- Største musiksamling
- Oplevelse
- Hyggelige aftener
- Koncerter og foredrag om musik
- Vejledning i musiksøgning
- Lydværksted
- Events

Musikbibliotekaren

Man kan mærke musikbibliotekarens tilstedeværelse på hjemmesiderne på to forskellige måder.

Musikbibliotekaren giver sig på en måde til kende igennem udvælgelsen af links, nye cd'er, men man kan sige at denne tilkendegivelse er forholdsvis anonym. Andre steder giver musikbibliotekaren sig til kende igennem personlige anbefalinger af en bestemt kunstner, en genre eller et album. Musikbibliotekaren ækvivaleres overvejende med ord og beskrivelser som "personlig formidling med glimt i øjet", "entusiastiske", og "passionerede", og synliggøres igennem ytringer som følgende:

"Nu er jeg ikke det store jazzmenneske, men på opfordring lånte jeg cd'en "My one and only thrill" med Melody Gardot - og blev glædeligt overrasket. Givet at det er i den lette ende af jazzen, men det var det rigtige sted for mig at starte og jeg nød musikken på dette album." (Halsnæs).

Man kan tilnærmelsesvis sige, at musikbibliotekarens "tilstedeværelse" på hjemmesiderne er en personificering af musikbiblioteket, som kilde til viden om musik, da musikbibliotekaren fungerer som vidensformidlende mellemed mellem musik og bruger. Den personlige formidlingstype og -tone findes også på forskellige musikblogs, som et antal biblioteker har etableret, hvilket er et forum som giver mulighed for en mere uformel tone. Om Bibzooms vidensformidlende musikbibliotekarer udtrykkes der blandt andet: "Her kan du opleve udadvendt og innovativ musikformidling, der har fokus på netop dine behov og ønsker" (Roskilde).

Jeg danner følgende ækvivalenskæde for kategorien musikbibliotekar, som altså overvejende ækvivaleres med ord, der signalerer udadvendthed og engagement. Jeg har dog også medtaget ord som guide og linksamlinger, da det primært er her den mere anonyme bibliotekar udfylder sin rolle.

- Passion
- Forstand
- Personlig formidling
- Glimt i øjet
- Udadvendt
- Guides
- Linkssamlinger

Materialevalg

Denne kategori omhandler, *hvad* musikbibliotekerne formidler, og *hvordan* dette udvælges.

Bibliotekernes traditionelle kerneydelse udgøres af deres samlinger, og hvadenten det er i fysisk eller digital form, lægges der på hjemmesiderne vægt på, at musik er mangfoldig. Silkeborg Bibliotekernes hjemmesides musiksektion indledes med ordene "Musik er mange ting". Herefter oplistes et stort antal genrer, og implicit signalerer man, at musik ikke bare er begrænset til den pop- og rockmusik, der bliver spillet og solgt hos de kommercielle musikformidlere. Andre steder findes ytringer som følgende

"Populært og alternativt, nyt og ældre, kendt og ukendt. Du bør ikke gå forgæves, når du er på jagt efter din musik i BibZoom.dk." (Furesø Bibliotek).

og

"Det redaktionelle indhold er bredt favnende, dog med særlig omsorg for de genrer og emner, der ikke er så fremherskende i det brede mediebillede." (København).

Udover den brede samling af musik i alle genrer, gives der adgang til musikrelaterede databaser hjemmefra, hvilket kan ækvivaleres med den klassiske bibliotekstanke, om at tilgængeliggøre information til alle landets borgere.

På hjemmesiderne findes det, jeg vil kalde en negativt ladet italesættelse, som handler om karenstid og ulovlig kopiering. Det er en nødvendighed for bibliotekerne at nævne, men man kan sige at det svækker musikbibliotekernes status og profil, at ny musik ikke er tilgængelig før 4 måneder efter udgivelsen. Karenstiden har altså fokus på aktualiteten af det materiale, der findes i det fysiske bibliotek, og svækker dermed et af punkterne i Biblioteksloven, som netop hedder aktualitet (Lov om biblioteksvirksomhed, 2000).

Jeg finder det også relevant at nævne, at en stor del af hjemmesiderne har en hitliste over de mest reserverede eller udlånte cd'er. På denne måde anskueliggør man for brugeren, hvad andre brugere synes godt om i kraft af det udlåntes popularitet. Det fungerer som inspiration, men viser også at brugeren har en stemme i forhold til den musik, der formidles. Herudover kan brugerne selv foreslå indkøb af musik, hvilket er et udtryk for at de har indflydelse på materialevalget.

I forbindelse med promovringen af bibliotekernes musikpodcast "Hørbar" betones det, at de indeholder "Musik fra sider og kanter du måske ikke selv havde tænkt på" (Rudersdal), hvilket betyder at musikbiblioteket kan tilbyde musik, man ikke selv vidste man havde brug for, og som man måske aldrig ville have stiftet bekendtskab med, hvis det ikke var for musikbiblioteket.

Ud fra materialevalget danner jeg følgende ækvivalenskæde, som er en fortolkning af de forskellige elementer, der vedrører musikbibliotekernes materialevalg. Jeg har fx oversat "top 10-lister" til efterspørgsel. Ækvivalenskæden betegner både indholdet i materialevalget og, hvordan dette udvælges.

Top 10 (Efterspørgsel)
Overraskelser (HØRbar)
Alt
Foreslå indkøb
Lyt til nyt
Karenstid
Bredt favnende

Temaer (felt 3)

På tværs af ovenstående kategorier har jeg identificeret følgende temaer i forbindelse med repræsentationen og italesættelsen af musikbiblioteker. Temaerne peger meget frem imod de diskurser, jeg vil identificere.

Forholdet mellem det digitale og fysiske formidlingsrum

Det første tema, har jeg identificeret på baggrund af mit overordnede indtryk af hjemmesiderne. Det digitale formidlingsrum, i form af Bibzoom fremhæves på samtlige hjemmesider, hvilket visse steder er til fordel for det fysiske bibliotekstilbud, hvor man betoner, at Bibzoom er nemt, og der er adgang døgnet rundt. Herudover er det digitale tilbud også et opgør med karenstiden på nyudgivne fysiske cd'er. Brugeren har altså ikke noget incitament til at komme på det fysiske bibliotek. Der hersker således en form for modsætning mellem det fysiske og det digitale, hvilket kan have en konsekvens for den fortsatte brug af de fysiske biblioteker. At mange af hjemmesiderne kun promoverer Bibzoom i forhold til musikformidling, viser, at det fysiske rums kvaliteter ikke fremhæves eller prioriteres, og at de sandsynligvis tages for givet mange steder. Man må dog være sig bevidst, at dette kan have mange årsager. Måske har biblioteket ikke et veludviklet fysisk bibliotekstilbud på musikområdet, og måske har de ikke ressourcer til arrangementer og lignende. Følgende citater understreger dette tema:

"Selvbetjening: Spar turen til biblioteket og find, hvad du søger her" (Rudersdal)

"Netmusik.dk er et supplement til bibliotekernes udlån af fysiske Cd'er. Der er dog den forskel at der aldrig er kø eller karenstid til musikken i netmusik.dk. På netmusik.dk er der altid et ledigt eksemplar og det meste

er tilgængeligt på udgivelsesdagen, til forskel fra Cd'erne på bibliotekernes hylder, som har en lovpligtig karenstid på fire måneder.” (Samsø).

Karenstiden opstiller altså på en måde et trusselsbillede i forhold til det fysiske rum.

Opfattelse af brugerne

Det andet tema jeg har identificeret er ”opfattelse af brugerne”. På tværs af de forskellige kategorier konstrueres forholdet til og opfattelsen af brugeren, og generelt kan man sige, at brugerne italesættes igennem den måde hjemmesiderne henvender sig og formidler på. Hvor samlingen betones kan man sige at brugeren implicit italesættes som en passiv låner af musik. Dette ses tydeligt på Tønder Biblioteks hjemmeside, som har en omfattende musikside, som består af menuer som ”musiklitteratur”, og ”lær at spille”, heri ligger ingen vidensformidling eller værdiforøgelse, men simpelthen nøgne links til biblioteksdata-basen, hvor de pågældende materialer er fremsøgt. Brugeren skal dog tage sine egne valg, men det klart ”det at låne noget”, der er i fokus, og ikke vidensformidling fra musikbibliotekarens side.

På den anden side tildeles brugeren også en aktiv rolle, når der opfordres til at foreslå musik til indkøb. Brugerne tildeles en særdeles aktiv rolle på Tårnbys hjemmeside, hvor man opfordrer lokale musikere til at henvende sig, med henblik på at lave portrætter af de pågældende musikere, og lade dem anbefale deres personlige yndlingsmusik. Opfattelsen af brugeren handler på hjemmesiderne, meget om hvilket signal biblioteket sender om sig selv, igennem de forskellige formidlingsformer.

Identifikation af diskurser (felt 4)

Traditionel biblioteksdiskurs

Denne diskurs udkrystalliserer sig om nodalpunktet ”funktion/rolle” og ”materiale/samling”. I denne diskurs bliver musikbibliotekets formål artikuleret ud fra en traditionel diskurs, hvor samlingen af materialer og tilgængeliggørelsen af information betones, fx at det er nemt og bekvemt at få adgang til musik på Bibzoom. Man kan sige at diskursen, og måden hvorpå man henvender sig til brugeren til en vis grad reproducerer tankerne om fri og lige adgang til information, en demokratisk tankegang, som har rødder i 1960'ernes dannelsesprojekt. I denne diskurs bliver brugeren betraget som borger i et samfund, hvor alle har lige adgang til information, hvilket kan sammenlignes med brugersynet i de diskurser, som Hvenegaard Rasmussen og Jochumsen identificerer i 1960'ernes folkebiblioteksdebat, hvilket blandt andet er den moderne oplysningsdiskurs (Jochumsen & Rasmussen, 2006, s. 214). Jeg mener dog ikke, at der er et egentligt oplysningsaspekt, eller en bestemt kvalitetsopfattelse i den diskurs jeg har fundet frem til. Der er snarere tale om et objektivt og passivt formidlingsbegreb, da formidlingsformen primært er

materialeorienteret. Denne diskurs opfordrer ikke brugeren til andet end at låne noget. I denne diskurs kan man altså sige at legitimiteten ligger i den samling, man kan tilbyde, både fysisk og virtuelt – samlingen betones ofte, hvis der er tale om store samlinger. Er det mindre samlinger, betones at man kan skaffe alt, dvs. endnu engang tilgængelighed.

Oplevelses-og brugerorienteret diskurs

Denne diskurs manifesterer sig primært omkring nodalpunkterne "det fysiske bibliotek", "brugerne" og "musikbibliotekaren", og handler om hvilken måde man formidler musikken på. Det oplevelsesorienterede i denne diskurs kan fortolkes forholdsvis bredt. Det oplevelsesorienterede består blandt andet i, at det fysiske bibliotek skal være rammen om kulturelle oplevelser, dvs. en mere aktiv og udadvendt formidlingsform. Udadvendt i den forstand, at musikbibliotekerne forsøger at udbrede deres virke til andre områder end at stille en samling materialer til rådighed, men også at formidlingen breder sig ud i samfundet, eksempelvis udenfor bibliotekets fire vægge. Musikbibliotekaren får en ny rolle i denne diskurs. På hjemmesiderne ses dette tydeligt ved at musikbibliotekarerne benytter en personlig henvendelsesform og en personlig "fortællestil" i formidlingen. Retorisk kan man sige, at formidlingen spiller på modtagerens følelser, i kraft af at musikbibliotekaren ofte formidler sin egen oplevelse. Det vil sige en mere ekspressiv formidlingsform.

Man ser ikke brugeren som et passivt objekt, men som et aktivt subjekt, der selv kan træffe sine valg på baggrund af anbefalinger, som har rod i den subjektive kulturelle og musikalske oplevelse. Formidlingsformen i denne diskurs er således mindre forankret i materialer, men mere forankret i dialog mellem bruger og bibliotekar. Brugeren kan i denne diskurs selv bidrage med indhold til biblioteket (jf. Demoteket), hvilket vil sige at biblioteksindholdet faktisk tager udgangspunkt i brugerens livsverden. Afslutningsvis kan man sige at diskursen indholdsudfylder det fysiske rum på en ny måde, som handler om at brugeren skal have en grund til at komme i det fysiske rum, hvis anskaffelsen af musik foregår digitalt, og understreger, at legitimeringen ikke længere udelukkende kan ligge i samlingen.

Alternativ diskurs

Nodalpunkterne i denne diskurs er "musikbibliotekets rolle i forhold til andre musikformidlere", "materialevalg" og "kvalitetsbegrebet". Hvor de andre diskurser, jeg har identificeret i nogen grad kan siges at være gældende for folkebiblioteker generelt, er denne diskurs mere specifikt gældende for musikområdet. Essensen i diskursen er erkendelsen af, at man som musikformidler fungerer på et marked, hvor antallet af musikformidlere, afhængige som uafhængige, lovlige som ulovlige, er eksploderende. Diskursen betegner derfor nødvendigheden af at orientere sig mod markedet og brugerne.

Denne diskurs er meget tydelig i promoveringen af tjenesten Bibzoom, hvilket kan tolkes, som at det ses som en nødvendighed, at tjenesten synliggøres, og at der hersker en kamp om musikforbrugerne. Hjemmesiderne forsøger i promoveringen at positionere sig i forhold til andre formidlere, ved at promovere tjenesten som gratis og pga. det vidensformidlende indhold. Diskursen minder meget om Sanna Taljas fortolkningsrepertoire, det alternative repertoire, og begge handler om at man som musikbibliotek formidler musikken som et hele, hvilket også derfor jeg har navngivet den efter denne. (Talja, 2001, s. 54-58 og 64-65). Man kan sige at ingen genre har forrang frem for nogen anden. I diskursen ligger implicit at alle musikgenrer har en kvalitet og dermed en plads på biblioteket, og at samlingen skal afspejle diversiteten i musik.

Der er altså tale om en måde at positionere sig på i forhold til de kommercielle formidlere. Herudover vil man tilføje viden, idet musikbibliotekarerne fremstilles som værdiforøgende mellemlid. Man konkurrerer således på nuværende tidspunkt på "ekspert" generet viden. Samlet set kan man sige at diskursen både trækker på en traditionel biblioteksdiskurs og en senmoderne forbrugerdiskurs, idet man både spiller biblioteksaspekter som gratisprincippet, kvalitet og viden, men også markedsøkonomisk aspekt, som handler om at skulle konkurrere med andre formidlere.

Digitalt legitimerende diskurs

Denne diskurs udkrystalliserer sig om nodalpunkterne "medier", "udfordringer/forandringer", hvilket er noget jeg tolker, som en implicit underliggende præmis ifht. oprettelsen af tjenesten Bibzoom, og musikbibliotekernes tilstedeværelse på og brug af sociale medier. Om diskursen kan man sige at musikbibliotekerne høster ny legitimitet ved at være til stede som formidlere i den digitale verden, og hænger bl.a. direkte sammen med, at især musik er gået over til det digitale medie, og at det er noget forbrugerne har taget til sig. Hvis musikbibliotekerne ikke var til stede i det digitale rum kunne de sandsynligvis ikke legitimere eksistensen, og ville tabe terræn de kommercielle formidlere. Den digitale diskurs viser, at man i musikbibliotekerne forholder sig aktivt til de forandringer, der er ved at ske i distributionsformerne indenfor musik, og måden hvorpå folk forbruger og opdager musik. Diskursen står i et antagonistisk forhold til de diskurser, der indholdsudfylder det fysiske rum, og indtager således en plads i kampen om indholdsudfyldningen af begrebet "musikbibliotek". Udfordringen bunder blandt andet i, at meget materiale efterhånden tilgængeliggøres digitalt, både noder, tidsskrifter og digitale musikdatabaser.

Opsummering

Når bibliotekerne henvender sig til brugerne via deres hjemmeside, trækker de på forskellige diskurser.

I ovenstående analyse har jeg identificeret ord, sætninger og andre betegnelser, der knytter sig til forskellige kategorier, som folkebibliotekernes rolle som formidlere af musik, bliver italesat i forhold til.

Kigger man på de enkelte hjemmesider er variationen forholdsvis stor i *dybden* af formidlingen. Jeg stiller derfor spørgsmålstejn ved, hvor velegent diskursanalyse er til at analysere hjemmesider, da der er store variationer i hvordan musikformidlingen og dermed musikbiblioteker bliver fremstillet for den enkelte bruger, alt efter hvilken by man er bosat i. Men da jeg leder efter musikbibliotekernes legitimitetsgrundlag mener jeg, at det er legitimt at opregne de samlede bagvedliggende diskurser. Det er dog vigtigt at være opmærksom på de lokale forskelle, som der kan være forskellige årsager til, evt. manglende ressourcer og mangel på kvalificeret personale på musikområdet etc.

Jeg kan dog kort sige, at man groft kan dele hjemmesiderne op i en gruppe, der har en simpel formidling, og en gruppe med en mere omfattende formidling, hvilket er angivet i bilag 1. På de hjemmesider, der har en simpel formidling er det oftest den traditionelle biblioteksdiskurs, og den digitalt legitimerende diskurs, der er på spil. Hjemmesider med en mere omfattende og dybdegående formidling, afspejler både de to ovennævnte diskurs, men også den oplevelses- og brugerorienterede diskurs, og i nogle tilfælde den alternative diskurs. Det tyder på at formidlingsformerne er i forandring, og at det er de slagkraftige biblioteker med de største ressourcer på musikområdet, der orienterer sig mod brugerne og oplevelsesbaseret formidling.

Analyse af interviews

I det følgende vil jeg foretage en analyse af interviews med to udvalgte aktører fra henholdsvis Odense Musikbibliotek og Frederiksberg Musikbibliotek, som der vil blive refereret til med henholdsvis (1) og (2). Interviews kan høres i deres fulde længde på den vedlagte cd.

Kategorier og ækvivalenskæder (felt 1 og 2)

Det digitale formidlingsrum

Italesættelsen af det digitale formidlingsrum kredser i høj grad om relevansen for brugerne, og ækvivaleres overvejende med positive termer. Dog betegner (1) selve distributionsformen af musik som værende underordnet, idet formidling af viden er nøgleordet for musikbibliotekerne og musikbibliotekarerne.

Den digitale formidling beskrives med termer, der samlet set kan ækvivaleres med brugerorientering. Det digitale, globale netværk kan bruges som middel til at nå brugerne, der hvor de er, og ad denne vej fortælle om musikbibliotekerne;

Lave nogle funktionaliteter, som gør at folk naturligt opdager dem, hvor man er (1.)

og

Så i virkeligheden prøve at pushe tingene ud der, hvor brugerne er, og gøre bibliotekstilbuddet interessant (1).

Disse italesættelser gælder også i det fysiske rum, men især det digitale, og det er en erkendelse af at brugerne blandt andet befinder sig i det digitale rum. Den nye streamingfunktion på Bibzoom vil ifølge (1) blive en succes, hvilket han begrundes med, at brugerne ikke gider at downloade. Det er altså en erkendelse af, at brugernes generelle adfærd på musikområdet er afgørende for, hvilke valg man tager i musikbiblioteksregi.

Italesættelsen kredser også om at brugerne selv skal være aktive i at skabe et digitalt indhold:

”Og så har jeg stadig den her ikke helt urealistiske drøm om, at vi kan få sådan en form for uploadknap, som handler om, at folk faktisk kan komme til at uploade selvproduceret materiale. Det er noget med, at det nok ikke bliver det store udlånshit, men vil alligevel igen generere en form for viden og interesse for sitet.” (1)

Brugernes aktive medvirken kan altså udbrede kendskabet til tjenesten.

Italesættelsen kredser hos (1) om, at det digitale formidlingsnetværk potentielt kan få musikbibliotekerne til at fremstå som et hele, i stedet for små, lokale, og fragmenterede formidlingskanaler, som de lokale hjemmesider faktisk udgør. Ifølge (1) skal man have dette organiseret, for at have en stemme i det samlede landskab af musikformidlere. Og man kan til dels sige, at det nu er tilfældet med Bibzoom, hvor hele landets musikbibliotekarer kan bidrage med indhold.

Den digitale formidling italesættes også i relation til det kommercielle, hvilket blandt andet handler om, at man vil kunne differentiere sig en smule fra de kommercielle tjenester:

”Men alle har potentielt mulighed for at tilmelde sig gratis. Hele Danmarks befolkning. Så hvorfor skulle man så være et andet sted, hvor det koster penge. Den eneste reele konkurrent vil være Play, som også er gratis.” (1). Her kommer den demokratiske tankegang altså til udtryk, og gratisprincippet italesættes som en magtfaktor i forhold til de kommercielle betalingstjenester.

Dog vil man også forsøge at differentiere sig på selve indholdet, hvilket jeg vil omtale i afsnittet om materialevalg.

Den positive italesættelse af den digitale formidling er altså fremherskende, men (2) betoner dog at det kan have en negativ betydning for det fysiske især på musikområdet, hvilket jeg vil komme ind på i afsnittet om det fysiske rum.

Følgende ækvivalenskæde kan dannes i forhold til den digitale formidling:

- Nemmere
- Være der hvor brugerne er
- Gratis
- Hele Danmarks befolkning
- Skabe et hele

Det fysiske formidlingsrum

Jeg spørger, om man kan bruge det fysiske rum til noget i en digital tid med faldende cd-udlån. Derfor ækvivaleres det fysiske rum i høj grad med de påvirkninger, som digitaliseringen af musikformidlingen har på det fysiske rum, i form af faldende fysisk udlån. Det fysiske rums fremtidige funktion ækvivaleres med positive termer, der betoner, at det fysiske bestemt har en fremtid, hvor udviklingen skal gå i retningen af mere ”åbenhed” og skal være ”et sted der er rart at være”. (1) siger blandt andet;

"...vi skal gøre stedet attraktivt at komme i selvom, at funktionen at låne noget ikke er så vigtig, eller i hvertfald har faldende betydning, og det vil jo sige, at det er noget med at opgradere værestedsfunktionen..."(1). Dette handler altså om at iscenesætte rummet, som et sted, hvor brugerne har lyst til at "hænge ud", som er et udtryk (2) gør meget brug af.

Dog italesættes det fysiske rum stadig som et sted, hvor folk kommer pga. samlingen:

"...vi har jo mange musiknørder som kommer, og godt kan lide bare at sidde og bladre..."(2).

Man ser stadig samlingen som det centrale, og det indikeres, at man faktisk har en fast brugerkreds af musikinteresserede, som godt kan lide at komme i det fysiske rum. På den måde er biblioteket allerede en form for værested, men denne funktion skal altså opprioriteres. I forbindelse med samlingen lægger (2) vægt på, at blandt andet Frederiksberg har en stor klassisk samling af klassisk musik, og at man ikke bare lige kan google dette. Han betoner altså det fysiske frem for det digitale på dette område.

I denne forbindelse opfattes Bibzoom og dermed den digitale måde at skaffe sig adgang til musikken på som en trussel, hvis man ikke formår at trække folk ned i det fysiske rum. "Hvis folk bare vil side derhjemme og skaffe sig adgang til musikken, så kan man få et problem" (2).

Herudover betones det fysiske biblioteks forankring i lokalsamfundet, da både Odense og Frederiksberg Musikbiblioteker samarbejder med det lokale musikliv, blandt andet som medarrangør af festivaler og herudover tilbyder bibliotekerne faciliteter til afholdelse af blandt andet koncerter, og i Odense kan man låne et lydværksted, og på den måde være selvproducerende.

Der hvor den fysiske formidling af musik har problemer, er at det er problematisk at have lyd i rummet, hvilket jeg vil komme nærmere ind på under "temaer".

Jeg har dannet følgende ækvivalenskæde i forhold til det fysiske rum. Da interviewene har været meget centreret om det fysiske rums rolle, er denne ækvivalenskæde forholdsvis lang og heterogen.

Ikke fuldstændig optimalt
Ikke tænkt særlig godt ind
Udfordring
Live-musik
Hyggeligt hjørne
Sidde og bladre
Musiknørder
Arrangementer
Inspiration
Hænge ud
Blive her
Være i fred
Offentligt rum
Problem med musik (de fysiske materialer)
Stor/kæmpe samling

Læse musiktidsskrifter
Gode faciliteter
Gøre stedet attraktivt
Opgradere værestedsfunktion
Musik i udlånet giver anden stemning end på andre biblioteker
Brugerinvolvering/brugerskabning
Åbenhed
Kernebrugerkreds

Musikbibliotekaren

Jeg stiller særligt spørgsmål til musikbibliotekarens rolle i det fysiske rum, hvis der i fremtiden ikke er noget fysisk materiale at formidle, og i begge interview kom vi ind på musikbibliotekarens vigtigste opgaver nu og i fremtiden. Både (1) og (2) lægger vægt på personlig betjening, som det vigtigste for musikbibliotekaren i fremtiden. Musikbibliotekarens opgave er endvidere hele tiden at sætte biblioteket som afsender, og (1) taler endda om musikbibliotekaren som vært, og dermed brugeren som gæst: "Vært/gæst forholdet gør, at man som bruger synes, det er rart at komme her og har lyst til at vende tilbage." (1). Det er altså en måde at skabe et tilhørsforhold mellem bruger og bibliotek. Generelt kan man sige at musikbibliotekaren skal orientere sig mod de mere udadvendte aktiviteter og formidlingsformer og de skal ifølge (2) "Ikke bare ende med at katalogisere ting til netmusik".

På Frederiksberg har man lige ansat en til at tage sig af arrangementer, samt udlånsvagter, hvilket kan give en indikation af, at man er i gang med at opprioritere de mere aktive formidlingsformer.

Følgende ækvivalenskæde kan dannes om musikbibliotekaren:

- Formidling af viden
- Bibliotekaren som vært
- Opsøgende
- Formidle den gode oplevelse
- Personlig formidling
- Personlig betjening
- Høflig
- Imødekommende

Materialevalg

Denne kategori relaterer sig både til materialevalgets kvalitetskontekst, og hvad biblioteket egentlig vælger at formidle.

I interviewet med (1) kommer vi ind på materialevalg i en digital kontekst som Bibliotekernes Netmusik/Bibzoom, hvor (1) betoner, at det er noget, der bliver diskuteret meget, da bibliotekerne indtil videre ligger under for det pladeselskaberne tilbyder, og derfor ikke har nogen reel indflydelse på materialevalget. I følge (1) er materialevalget generelt på vej ud til fordel for hvad brugerne efterspørger, men at man stadig foretager nogle valg som musikbibliotekar;

"...lave nogle anbefalinger af de ting som er gode, som fx ikke er så kendte. Lade de ting køre, som kører af sig selv og lade viden træde frem i stedet for. Så det er ikke materialevalg i traditionel forstand, men så vender man den om." (1)

Afslutningsvis siger (1):

"Så det med kvalitet kan godt være et problem, for hvis brugerne vil have det hva' så? Vi har jo underlagt os, at når brugerne vil have det, så bør vi have det som bibliotek, for så har det en kvalitet. Så det er et meget interessant spørgsmål, som man kan diskutere meget længe om." (1).

Han indikerer altså at materialevalget er forankret i brugernes livsverden.

Til mit spørgsmål om hvad der gør musikbiblioteker unikke i forhold til andre musikformidlere betoner (2) bredden i og størrelsen på samlingen, især i forhold til kommerciel musikformidling, som fokuserer på et begrænset antal genrer. Biblioteket har med andre ord alt, og det kan man måske kalde for en positionering i forhold til de kommercielle formidlere, som mere er styret af efterspørgsel. Så på den ene side er materialevalget forankret i en forestilling om, at alle genrer har en plads på musikbiblioteket, men samtidig er det styret af en form for efterspørgsel, idet at biblioteket føler sig forpligtet til at have det brugerne efterspørger, netop for at kunne konkurrere.

Der er også andre måder, man vil forsøge at adskille sig fra de kommercielle tjenester, og det er muligheden for at skabe et unikt indhold på Bibzoom, i form af Statsbibliotekets bagkatalog af musik, som (1) også regner med vil kunne være en magtfaktor i fremtiden.

Jeg danner følgende ækvivalenskæde i forhold til materialevalget:

Alt mellem himmel og jord
Bredt udbud
Ingen kommercielle interesser
Vi har det hele
Skabe unikt indhold i forhold til kommercielle tjenester
Uploade selvproduceret materiale
Når brugerne vil have det er det kvalitet (efterspørgsel)
Viden frem for materialevalg

Temaer (felt 3)

Brugerne

Brugerne er ikke noget jeg specifikt spurgte ind til i selve interviewet, men deres rolle optræder i samtlige ækvivalenskæder. Det er således tegn på, at de er helt centrale i udviklingen af fremtidens musikbiblioteker. Det der i fremtiden bliver vigtigt, er brugerinvolvering, frem for materialevalg:

"Altså jeg tror, selvfølgelig kommer vi til at slippe de her ting, og vi er i virkeligheden ret gode til det, især det med at anskaffe. Men at man faktisk arbejder aktivt med at sige at brugerinvolvering og endda brugerskabning også, igen så tror jeg man vil få sådan en flok omkring biblioteket, som vil blive en kernebrugerkreds, som vil blive gode agenter for biblioteket i lokalsamfundet."(1)

Der hvor man kan finde en antagonisme er i forhold til, hvor aktiv en rolle brugeren skal have. (2) betoner at folk godt kan lide at komme ned og læse tidsskrifter, blade i den store samling, og "være i fred". Man sige at denne måde at omtale brugeren på tillægger brugeren en forholdsvis passiv rolle.

Synliggørelse

Dette tema hænger sammen med ovenstående tema om brugerne.

De to interviews adskiller sig fra hinanden på det punkt at (1) italesætter det opsøgende aspekt af biblioteksarbejdet, hvor (2) siger lægger vægt på de traditionelle måder at gøre opmærksom på sig selv på, i form af nyhedsbreve, som folk jo selv tilmelder sig, samt velkomstbrochurer og skolebesøg: "Der er ikke decideret andet opsøgende arbejde" (2). Dette hænger blandt andet sammen med kommunens små budgetter, og det er generelt et problem som (2) italesætter, dvs. at musikbibliotekets muligheder bliver italesat negativt; "Det er det evigt tilbagevendende problem...hvor man kæmper mod en masse store giganter, og så har man sine små lokale budgetter" (2).

Der er også en lille modsætning mellem, hvor opsøgende man skal være som bibliotekar. (1) sagde at bibliotekaren, skal være mere opsøgende i forhold til brugerne, når de kommer ind på biblioteket, fx at de skal byde personligt velkommen i forbindelse med arrangementer. Han stiller dog selv spørgsmålstegn ved det, men mener dog, at det er vejen frem. At være opsøgende hænger ikke så godt sammen med det "offentlige rum", og tanken om "at være i fred", som (2) lægger vægt på.

Trusler og udfordringer

På tværs af kategorierne fornemmer man, at der er visse trusler imod udviklingen af musikbibliotekerne. Det handler blandt andet om, hvor opsøgende man *kan* være, og hvad man kan gøre med indretningen og iscenesættelsen af det fysiske rum. Budgetterne til arrangementer er forholdsvis små, og det opsøgende arbejde, der kan synliggøre musikbibliotekernes tilbud hæmmes også af små budgetter.

Herudover er det en udfordring at skabe et formidlingsrum til musik, på musikkens præmisser, nemlig lyd. Begge interviewpersoner mener, at det er en vigtig måde at formidle musikken på. Odense Musikbibliotek har den fordel, at det ligger i en bygning for sig, mens Frederiksberg Musikbibliotek ligger lige op af en læsesal, hvilket viser, at musikbiblioteket ikke er tænkt særlig godt ind, da musikken vil "forstyrre" de andre lånere.

Identifikation af diskurser (felt 4)

Proaktiv og brugerorienteret diskurs

Denne diskurs relaterer sig til nodalpunkterne "nye roller, "brugeren" og "musikbibliotekaren", og peger mod både det fysiske og det virtuelle formidlingsrum. Det centrale er, at disse formidlingsrum ikke kun eksisterer indenfor bibliotekets fire vægge, eller bibliotekernes egne hjemmesider, men at musikbiblioteket aktivt bevæger sig ud i samfundet. Diskursen handler om vigtigheden af at fortælle om, at biblioteket har noget at tilbyde som formidler af musik. Ved at synliggøre musikbiblioteket i mange og utraditionelle sammenhænge kan man muligvis skabe en brugerkreds og nå folk, der ikke normalt ville bruge musikbiblioteket, fx ved at være til stede på sociale medier som facebook eller være medarrangør af musikfestivaler. I udtrykket "at opsøge brugerne hvor de er", ligger implicit en antagelse om, at de *ikke* er på musikbiblioteket.

Musikbibliotekaren er en vigtig brik i dette spil, og dennes rolle ændres i denne diskurs fra at være beskæftiget med materialevalg, til at orientere sig mere mod brugerorienterede aktiviteter, og fremstå som afsender på alt, hvad biblioteket gør.

Opprioriteringen af det fysiske biblioteksrum som værested, mener jeg også hører med i denne diskurs, da man ved at iscenesætte rummet, vil have brugerne til at blive der længere. Det brugerorienterede består generelt i, at brugeren har en stemme i forhold til materialevalget, men at man også ser brugeren som værende et subjekt, der aktiv kan bidrage til biblioteksindhold.

Denne diskurs er således en meget offensiv legitimering af musikbiblioteket, og italesætter på mange måder forandring. Diskursen ækvivaleres med beskrivelser som "være på forkant" og "være der hvor brugerne er".

Traditionel biblioteksdiskurs

Diskursen minder meget om den traditionelle biblioteksdiskurs, der reproduceres på de lokale bibliotekshjemmesider, som jeg har undersøgt ovenfor, derfor vil jeg lade beskrivelsen være forholdsvis kort.

Diskursen dannes om nodalpunkterne "musikbibliotekaren" og "det fysiske rum", og "rollen". Man kan sige at den klassiske bibliotekstanke kommer til udtryk i en forholdsvis passiv/defensiv italesættelse af det fysiske rum. I denne diskurs hersker en materialeorienteret formidlingsform, og samlingen ses som centrum for brugernes benyttelse af biblioteket. Brugeren i denne diskurs ses som objekt for de tilbud biblioteket har, og det fysiske biblioteksrum ses som et offentligt frirum, hvor man fri for kommercielle interesser kan søge inspiration.

Alternativ diskurs

Denne diskurs minder om den alternative diskurs, som jeg har identificeret på hjemmesiderne og centrerer sig ligeledes om nodalpunktet "rollen i forhold til andre musikformidlere". Diskursen handler om, at musikbibliotekerne skal indtage en position i forhold til andre musikformidlere. Man kan potentielt positionere sig ved at skabe et unikt indhold og et brugergenereret indhold, samt tilføre viden i form af musikbibliotekarens anbefalinger. Interviewpersonerne italesætter ligesom hjemmesiderne, at musikbibliotekerne har alle genrer, og ikke kun er specialiseret i fx "rock".

Opsummering

På baggrund af identifikationen af diskurser i mine interviews kan jeg konkludere, at tanker om brugerne gennemsyrrer italesættelsen af musikbibliotekerne. Man får indtryk af, at tendensen peger i retningen af øget fokus på bibliotekets relation til brugerne frem for materialevalg og vogtere af en samling. Der har været en forholdsvis defensiv og i visse sammenhænge negativ italesættelse af musikbiblioteket hos interviewperson (2), mens (1) i højere grad har koncentreret sig om udviklingsmulighederne.

Sammenfatning og diskussion

I det følgende vil jeg lave en sammenligning af diskurserne, vurdere om man kan tale om en overordnet musikbiblioteksdiskurs, samt afslutningsvist kort relatere diskurserne til de gældende samfundsforhold.

I ovenstående analyse har jeg via diskursanalyse analyseret og diskuteret indholdsudfyldningen af begrebet musikbibliotek og derpå identificeret 7 diskurser, som dog kan reduceres til 5 diskurser, da to af diskurserne forekommer i begge kontekster. Der er tale om en traditionel biblioteksdiskurs, en oplevelses- og brugerorienteret diskurs, en alternativ diskurs og en digitalt legitimerende diskurs på hjemmesiderne. Samt en pro-aktiv- og brugerorienteret diskurs, en traditionel biblioteksdiskurs og en alternativ diskurs i mine interviews.

Forskelle og ligheder

Det overordnede indtryk er, at der ikke er de store forskelle i måden hjemmesiderne indholdsudfylder begrebet musikbibliotek på, i forhold til italesættelsen hos de udvalgte aktører, jeg har interviewet. Man kan nærmere sige, at de bekræfter hinanden, og det har været gunstigt at se på italesættelsen i forskellige kontekster, og interviewene uddyber til en vis grad hjemmesidernes noget sparsomme italesættelser.

Forskellen består nærmere i, at vægtingen af diskurserne er forskellig, både indenfor interviewene og hjemmesiderne separat og på tværs af hjemmesider og interviews. Det betyder blandt andet, at det i det store billede er den traditionelle diskurs, der er fremherskende på bibliotekshjemmesiderne, og denne diskurs er også forholdsvis tydelig i interviewperson nr. 2's italesættelse, som er samlingsorienteret. Derimod er den mere pro-aktive- og brugerorienterede diskurs fremherskende hos interviewperson nr. 1 og på de hjemmesider, der har en mere omfattende formidling af musik.

Forskellene vedrører også mere konkrete forhold, fx interviewpersonernes italesættelse af det fysiske rum som værested, hvilket ikke betones på hjemmesiderne i særlig høj grad. Jeg antager, at det fysiske rums rolle tages for givet, og som nævnt i analysen bliver betoningen af det digitale fremhævet til fordel for det fysiske. Der er således en skævhed mellem det man egentlig kommunikerer, og det man gerne vil forsøge at opnå med biblioteket. Det ligger implicit i diskursanalyse, at de diskurser, der kommer til udtryk har betydning for social handling. Dermed kan hjemmesidernes betoning af det traditionelle og det digitale formidlingsrum betyde, at det langt hed ad vejen er den opfattelse, man som bruger kan få ved at besøge hjemmesiderne.

Man kan sige, at jeg har fundet diskurser, der umiddelbart virker som modsætninger, fx en traditionel, passiv rolle overfor en mere opsøgende og aktiv formidlingsrolle. Jeg vil dog nærmere betegne forholdet imellem diskurserne, som et tegn på at musikbibliotekerne er i udvikling, mere end en egentlig diskursiv kamp. Generelt kan man sige, at italesættelsen af musikbiblioteker udgør en blanding, der trækker på både traditionelle biblioteksdiskurser og senmoderne/postmoderne diskurser. Det kan man med et udtryk fra Faircloughs kritiske diskursanalys kalde for en interdiskursiv blanding (Jørgensen & Phillips, 1999, s. 94). Er interdiskursiviteten høj, er det i følge Fairclough tegn på forandring. Her kan man inddrage diskurspsykologiens identitetsopfattelse, som siger at den senmoderne identitet er ustabil og fragmenteret. Man bruger altså noget fra begge diskurser i italesættelsen. Legitimitetsgrundlaget er stadig til en vis grad betinget af den traditionelle biblioteksopfattelse. Biblioteksforskerne Bruno Kjær og Anders Ørom indfanger denne problematik i artiklen "Forvandlingsbilleder og bibliotekskulturelle identiteter", som handler om hvordan bibliotekerne får formuleret en bibliotekskulturel identitet "i skæringspunktet mellem traditionerne og de nye samfundsmæssige udviklingstendenser..." (Kjær & Ørom, 1992, s. 43).

Musikbiblioteksdiskurs

For at få et samlet billede af begrebet musikbibliotek, kan man trække et snit igennem de forskellige diskurser, og se om der findes en overordnet musikbiblioteksdiskurs indenfor diskursordenen "italesættelse af folkebibliotekernes formidling af musik", som konstituerer musikbibliotekets identitet i forhold til omverdenen. Samlet set er musikbibliotekerne i høj grad legitimeret i kraft af brugerne, hvilket er tydeligt afspejlet i diskurserne, som alle har en måde at opfatte brugerne på.

Den overordnede musikbiblioteksdiskurs afspejler, at musikbibliotekerne befinder sig i en proces, som handler om at få defineret, hvad et musikbibliotek er. Det er generelt en proces, som folkebibliotekerne befinder sig i, da de i det senmoderne samfund er blevet kulturelt frisatte. Den overordnede musikbiblioteksdiskurs kan derfor karakteriseres med et formidlingsbegreb i forandring og fokus på, hvad der sker i omverdenen, som er en stigende orientering mod oplevelser og det digitale. Herudover forsøger man altså at positionere sig på, at man formidler musikken som et hele, dvs. at man har alle genrer. Man kan på den måde opfatte musikbibliotekerne som vogtere af de mindre, og nicheorienterede genrer, hvilket til dels har rod i en traditionel forestilling.

Diskurserne og samfundet

Til slut vil jeg vurdere, hvordan diskurserne afspejler samfundsforandringerne. Relaterer man de fundne diskurser til den generelle samfundsudvikling, kan man konkludere, at musikbibliotekerne forsøger at følge med udviklingen. Musikbibliotekarens nye rolle som opsøgende vært og den personlige formidling minder meget om de tanker, som danske oplevelsesøkonomer har gjort sig i bogen "Følelsesfabrikken", der netop

betoner, at det personlige engagement har en oplevelsesværdi, hvilket også kan henføres til brugerens "nye" rolle, som går i retning af at være mere aktiv (Lund, Nielsen, Goldschmidt, Dahl, & Martinsen, 2005, s. 19).

Dorte Skot-Hansen skriver i "Byen som scene", at da oplysning er blevet almen tilgængelig, er der krav om mere krævende og komplekse oplevelser fra (for)brugernes side." (Skot-Hansen, 2007, s. 11). Derfor er det naturligt, at også musikbibliotekerne orienterer sig mere mod det brugere kan få ud af musikbiblioteket, og de mere oplevelsesorienterede og involverende formidlingsformer.

Udover at være influeret af oplevelsesøkonomien, forsøger bibliotekerne at indgå i det globale distributionsnetværk af musik, Internettet, som giver mulighed for at nå ud til mange flere brugere, hvis man vel at mærke formår at synliggøre sig.

Afslutningsvist kan man sige, at grænserne for, hvad man kan kalde et musikbibliotek er i opbrud, hvilket kan betragtes som en form for aftraditionalisering af musikbiblioteksbegrebet. Musikbibliotekerne forsøger altså at legitimere sig og finde et ståsted et sted mellem det traditionelle og senmoderne. Man kan sige at man forsøger at følge med udviklingen på udtrykssiden og inddragelse af brugere, dvs. iscenesættelse af oplevelser, formidlingsrum og events, men samtidig forsøger man at bevare et indhold, som kan udgøre et alternativ til det kommercielle.

Metodekritik

Skal jeg reflektere kritisk over min opgaves metode springer mit empiriske grundlag mest i øjnene.

Interviews

Validiteten i mine interviews er svækket, da jeg efter foretagelsen af min diskursanalyse kan se, at jeg muligvis kunne have stillet mere åbne spørgsmål og ladet interviewpersoner danne deres egne italesættelser. Det har været en udfordring at distancere sig fra diskurserne, som man selv er en del af, og jeg har i opgaveprocessen fundet ud af, at det er tydeligt, at man selv taler ud fra visse diskurser. Jeg har umiddelbart været for forudindtaget i forhold til mine spørgsmål, som har været meget specifikke, og som muligvis har påvirket italesættelsen i forholdsvis høj grad. Steinar Kvale taler om det diskursive interview, men kommer ikke konkret ind på, hvordan det er hensigtsmæssigt at stille sine spørgsmål. Jeg mener, at jeg selv kunne have stillet mere åbne spørgsmål, hvor mine var meget fokuserede på bestemte aspekter.

Fokusgruppeinterviews vil være en oplagt idé, hvor de udvalgte aktører kunne diskutere, spørgsmål. Det tror jeg vil give nogle flere nuancer i svarerne.

Valg af bibliotekshjemmesider

Generelt vil jeg sige, at mit valg af hjemmesider, som diskursive ytringer har været interessant, men også en udfordring, da ytringerne var forholdsvis sparsomme. Som nævnt tidligere formår diskursanalysen ikke at opfange de forskellige nuancer og strukturmæssige forskelle, som hjemmesiderne indeholder. Jeg kunne evt. have valgt et mindre antal hjemmesider og gået i dybden med dem. Jeg valgte netop diskursanalysen, da jeg ikke ville lave en traditionel evaluering, men i stedet fokusere på, hvordan identiteten bliver konstrueret.

Konklusion

Formålet med denne opgave var at diskutere musikbibliotekernes identitet og legitimitetsgrundlag, ud fra musikbibliotekernes egen italesættelse. I problemformuleringen stillede jeg spørgsmålene ”Hvilke diskurser om musikbiblioteket og dets formidling afspejles på de lokale bibliotekshjemmesider?” Og ”Hvordan italesættes musikbibliotekets rolle som formidlere af musik af udvalgte aktører?”.

Til besvarelsen af disse spørgsmål valgte jeg diskursanalyse, som metodisk og teoretisk grundlag. Diskurser kan forstås som en bestemt måde at tale om eller forstå verden på, og bidrager blandt andet til at konstituere identiteter. Min tilgang bestod af en kombination af diskursteori, diskurspsykologi samt få begreber fra kritisk diskursanalyse, men hovedvægten lå på Laclau og Mouffes diskursteoretiske tilgang og dennes begrebsapparat.

Ud fra en fire-faset model inspireret af Åse Hedemark og Jenny Hedman, som bestod af elementer, kategorier, temaer og diskurser, analyserede jeg ialt 25 lokale bibliotekshjemmesider, som repræsenterer musikbibliotekernes kommunikation til brugerne udadtil. Herudover analyserede jeg to interviews med to udvalgte musikbibliotekarere. Diskursanalysen manifesterede sig omkring kategorierne ”det digitale formidlingsrum”, ”det fysiske formidlingsrum”, ”musikbibliotekaren” og ”materialevalg”. Ud fra disse kategorier udledte jeg forskellige temaer, som førte til identificeringen af forskellige diskurser. Temaerne var blandt andet centreret om brugernes rolle, forholdet mellem det fysiske og digitale formidlingsrum og viljen til og muligheden for synliggørelse og opsøgende arbejde. Diskursanalysen har fungeret som en løbende diskussion af musikbibliotekernes identitet og legitimitetsgrundlag, idet diskursanalysen i sig selv opfanger modstridende synspunkter.

De to analyser ledte frem til identificeringen af syv diskurser, hvilket kan reduceres til fem diskurser, da to af diskurserne optræder både på hjemmesiderne og i de to interviews. Her er tale om den alternative diskurs og den traditionelle biblioteksdiskurs. Herudover identificeredes en oplevelses-og brugerorienteret diskurs og en digitalt legitimerende diskurs på hjemmesider, samt en pro-aktiv og brugerorienteret diskurs i interviewene.

Den traditionelle biblioteksdiskurs præges af tanker om tilgængelighed for alle, og er centreret om passive formidlingsroller, hvor også musikbibliotekaren og brugeren tillægges en forholdsvis passiv og anonym rolle. Den alternative diskurs, handler om, hvordan musikbibliotekerne konstituerer og positionerer deres rolle i forhold til andre musikformidlere. Centralt i diskursen står, at man formidler musikken som et hele, dvs. at man ikke udelukker nogen genrer.

Den pro-aktive og brugerorienterede diskurs og den oplevelses-orienterede diskurs minder om hinanden, og er karakteriseret af højere orientering mod aktive formidlingsformer, både i og uden for bibliotekets rammer. Den brugerorienterede består i, at brugeren betragtes som et aktivt subjekt, der potentielt kan bidrage med biblioteksindhold, og er subjekt for mere direkte formidlingsformer.

Den digitalt legitimerende diskurs er også i høj grad orienteret mod brugerne, da den betoner det nemme og bekvemme i den digitale adgang til musik, og implicit ligger der en betoning af, at det digitale er en naturlig del af musikbiblioteket, ellers ville man hurtigt tabe terræn til andre formidlere i forhold til den måde musik bliver distribueret, opdaget og forbrugt på i dag.

Det konkluderes afsluttende, at de forskellige diskurser på hjemmesiderne og i interviewene er meget ens, dog findes der forskellige skævheder i, hvilken diskurs, de er fremherskende i forhold til hvem man spørger, og hvor man kigger. Dette kan både have noget at gøre med de spørgsmål jeg har stillet til interviewpersonerne, og de ressourcer man har på de enkelte lokale biblioteker til musikformidling.

Samlet set afspejler de fundne diskurser, at formidlingsformerne i musikbiblioteket er i forandring, og man orienterer sig altså mere mod aktive formidlingsformer med brugeren som centrum og musikbibliotekaren som en mere opsøgende og subjektiv vidensformidler, men stadig med nogle traditionelle elementer som samlingen, fri og lige adgang til information og viden, samt betoningen af at være et alternativ til markedet.

Perspektivering og fremtidig forskning

Jeg forestiller mig, at mine resultater vil kunne bruges som afsæt til at undersøge, hvordan brugerne og ikke-brugerne forholder sig til begrebet musikbibliotek og musikbibliotekarens funktion, og musikbibliotekets status blandt andre musikformidlere. Herudover vil det i forbindelse med det fysiske

formidlingsrums fremtid i en digital tid, være interessant at undersøge, hvordan forskellige formidlere af musik skaber interessante oplevelsesrum, fx Danmarks Rockmuseum.

Litteraturliste

Andersen, J. (2008). Retorik og genreteori. Det digitale bibliotek som social og kommunikativ handling. I *At forstå folkebiblioteket - en introduktion til teoretiske perspektiver* (s. 41-61). Danmarks Biblioteksforening.

Askehave, I., & Nielsen, A. E. (2005). Digital genres: a challenge to traditional genre theory. *Information Technology and People*, 18, 120-141.

Bisbjerg, O., Christiansen, B., & Ljungberg, M. (2005). *Rotunden - Musikbiblioteker i Danmark 1965-2005*. Statsbiblioteket og Dansk Musikbiblioteks Forening.

Gladbo, L. (2000). *På kryds og tværs mellem bibliotekerne i Københavns Amt - Musik til alle?* Gentofte Centralbibliotek.

Hedemark, Å., & Hedman, J. (2002). *Vad sägs om användare? Folkbibliotekens användardiskurser i tre bibliotekstidsskrifter*. Högskolan i Borås.

Jensen, J. L. (2003). *Internettet som samfundsvidenskabeligt felt - Nye muligheder, nye udfordringer*. Lokaliseret d. 25. Juni 2010 på <http://www.netdemocracy.dk/Netdemocracy/Articles/Internettetsomsamffelt.pdf>

Jochumsen, H., & Rasmussen, C. H. (2006). *Folkebiblioteket under forandring - Modernitet, felt og diskurs*. Danmarks Biblioteksforening og Danmarks Biblioteksskole.

Jørgensen, M. W., & Phillips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*. Roskilde Universitetsforlag/Samfundslitteratur.

Kjær, B., & Ørom, A. (1992). Forvandlingsbilleder og bibliotekskulturelle identiteter - refleksioner over og analyser af folkebibliotekernes indirekte formidling. *Biblioteksarbejde*, 34.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *InterView - Introduktion til et håndværk*. København: Hans Reitzels Forlag.

Kvist, U., & Sewerin, L. (2009). *Folke-og forskningsbiblioteksstatistik 2008*. København: Styrelsen for Bibliotek & Medier.

Lov om biblioteksvirksomhed. (2000).

Lokaliseret d. 4. august 2010 på <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=11770>

Lund, J. M., Nielsen, A. P., Goldschmidt, L., Dahl, H., & Martinsen, T. (2005). *Følelsesfabrikken - Oplevelsesøkonomi på dansk*. København: Børsens Forlag.

Skot-Hansen, D. (2007). *Byen som scene - kultur og byplanlægning i oplevelsessamfundet*. Bibliotekarforbundet.

Soundvenue. (April 2010). *Digital Issue* .

Talja, S. (2001). *Music, culture and the library*. The Scarecrow Press, Inc.

Følgende hjemmesider udgjorde min empiri og deres eksistens blev verificeret d. 4. august 2010:

Aalborg Bibliotekerne - Viden, information og kultur: <http://www.aalborgbibliotekerne.dk/>

Billund Bibliotekerne: <http://www.billundbib.dk/forside>

Frederiksberg Kommunes Biblioteker: <http://fkb.dk/forside>

Furesø Bibliotekerne: <http://www.furesoebibliotekerne.dk/forside>

Guldborgsund-bibliotekerne: <http://www.guldborgsundbib.dk/>

Haderslev Bibliotek: <http://www.haderslevbibliotek.dk/>

Halsnæs Kommune - Bibliotekerne: <http://www.halsnaesbibliotek.dk/forside>

Herning Bibliotekerne: <http://www.herningbib.dk/>

Hjørring Bibliotekerne: <http://www.bibliotekerne.hjoerring.dk/>

HvidovreBibliotekerne: <http://www.hvidovrebib.dk/>

Kalundborg Biblioteker: <http://www.kalundborg.dk/Default.aspx?AreaID=23>

Københavns Biblioteker- Alt hvad du kan tænke dig: <http://bibliotek.kk.dk/>

Odder Bibliotek: <http://www.bibliotek.oddernettet.dk/go.asp?LangRef=49>

Odense Centralbibliotek: <https://www.odensebib.dk/forside>

Randers Bibliotek: <http://www.randersbib.dk/>

Roskilde Bibliotekerne - Hvad vil du vide?: <http://www.roskildebib.dk/>

Rudersdal Bibliotekerne: <http://www.rudersdalbibliotekerne.dk/forside>

Samsø Bibliotek: <http://www.samsoe.dk/go.asp?LangRef=104>

Silkeborg Bibliotekerne: <http://www.silkeborgbibliotekerne.dk/>

Slagelse Bibliotekerne: http://www.slagelsebib.dk/mod_inc/?P=itemmodule&kind=front

Thisted Bibliotek: <http://www.thisted-bibliotek.dk/>

Tønder Kommunes Biblioteker: <http://www.tbib.dk/>

Tårnby Kommunebiblioteker: <http://www.taarnbybib.dk/forside>

Vejle Bibliotekerne: <http://www.vejlebib.dk/>

Ærø Folkebibliotek: <http://www.arrebib.dk/>

Bilag 1

Repræsentativ udvælgelse af biblioteker

25 af i alt 97 bibliotekshjemmesider:

Repræsentativt udsnit i forhold til geografisk beliggenhed, samt overbygningsfunktion på musikområdet (MOB)

(o) angiver at formidlingen af musik er omfattende

(s) angiver at formidlingen af musik er simpel

Region Nordjylland:

Hjørring (s)

Aalborg (o)

Thisted (s)

Region Midtjylland:

Herning (MOB) (o)

Randers (o)

Odder (s)

Samsø (s)

Silkeborg (o)

Region Syddanmark:

Vejle (MOB) (o)

Odense (MOB) (o)

Tønder (o)

Billund (s)

Haderslev (s)

Ærø (s)

Region Sjælland:

Slagelse (s)

Roskilde (MOB) (o)

Guldborgsund (o)

Kalundborg (s)

Region Hovedstaden:

Rudersdal (o)

Halsnæs (o)

Frederiksberg (MOB) (o)

Tårnby (o)

Hvidovre (o)

København (o)

Furesø (o)

Bilag 2

Interview – Jens Winther Bang Petersen

Det fysiske udlån:

Hvordan oplever du efterspørgslen efter fysiske cd'er?

Det fysiske rum:

Hvordan ser du det fysiske rums rolle i fremtiden?

- Hvordan signalerer I musik - visuelt
- Hvordan trækker I brugerne ind i musikbiblioteket

Musikbibliotekarens rolle

- Hvilke kompetencer skal en musikbibliotekar have i fremtiden?
-

Digital formidling:

Hvilke fremtidsperspektiver ser du for musikformidling via bibliotekernes hjemmesider?

Materialevalg:

Ser du det som et problem at bibliotekarerne ikke har indflydelse på materialevalget på netmusik, fx i forhold til kvalitetsvurdering og selektion?

Hvad er det specielle ved musikbiblioteker i forhold til andre formidlere?

Bilag 3

Interviewguide – Jakob From – Frederiksberg Bibliotek

Musikbiblioteket som rum

- Hvad er det fysiske rums rolle på frederiksberg bibliotek? (musikbiblioteket)
- Hvad gør I for at trække brugere herved?
- Hvordan forsøger I at signalere musik?
- Hvad kan det fysiske rum i en tid med digitale musikressourcer, som Bibliotekernes Netmusik og musikbibliotek.dk og andre konkurrerende musikformidlere

Bibliotekarisk selvforståelse

- Hvad ser du som en musikbibliotekars vigtigste opgave

Samarbejde

- Samarbejder I med eksterne partnere for at forbedre musikbibliotekets tilbud?

Synlighed

- Hvordan skaber I synlighed omkring musikbibliotekets fysiske tilbud/fysiske rum?

Hvad er efter din mening det unikke et musikbibliotek kan, i forhold til andre musikformidlende instanser?

Bilag 4

Ord, beskrivelser og andre betegnere, der knytter sig til kategorierne i felt 1-2 (hjemmesiderne).

Det digitale:

Glem alt om YouTube, My Space og Tdc-play - fremtiden hedder Bibzoom.dk.

Du kan:

Oprette playlister med dine favoritnumre

Hente over 3 mio. gratis musiknumre

Streame musikken

Læse artikler fra Musikbibliotek.dk

Hente anmeldelser og podcasts

(Billund, Frederiksberg, Guldborgsund)

Youtubevideoer fra performance i biblioteket + billeder (Frederiksberg)

"Populært og alternativt, nyt og ældre, kendt og ukendt. Du bør ikke gå forgæves, når du er på jagt efter din musik i BibZoom.dk." (Furesø)

"BibZoom.dk er din mulighed for at downloade eller streame musik. Musikken leveres som en service fra dit bibliotek og er en naturlig del af dit biblioteks digitale services. Du kan downloade og streame musikken til din egen computer eller dit mobile device døgnet rundt, året rundt." (Furesø)

"Podcast-udsendelser skal gøre brugerne klogere på musikken" (Furesø)

"Download musik gratis" (Rudersdal)

"Kendis og ukendis. Her bliver musikscenens ukendte kunstnere kyndigt præsenteret, og andre mere kendte kunstnere som fx Depeche Mode, Joni Mitchell, Oscar Peterson og Bob Dylan får sat lys på b-siderne og de ellers ikke så indlysende områder af deres virke. Tjek også Ultra-FM serien fra Herlev Bibliotekerne, som især tager sig af den elektroniske musik." (Rudersdal om podcast)

"HØRbar er en musisk lydfortælling og en slags abonnement" (Rudersdal)

"Selvbetjening: Spar turen til biblioteket og find, hvad du søger her. Du kan helt lovligt og gratis downloade film, musik, e-bøger, netlydbøger, podcast mm. til din computer eller mp3-afspiller. De eneste betingelser er, at du bor i Rudersdal Kommune og er indmeldt som låner på biblioteket." (Rudersdal)

"Netmusik er blevet til Bibzoom: Men du kan stadigvæk downloade 100 % lovligt og gratis. Nu med over 3 millioner musiknumre - 7 dages lånetid direkte på din pc. Bibzoom er verdens første og største service for online-lån af musik. Bibzoom har den nyeste musik i alle genrer, så du bør ikke gå forgæves, når du er på jagt efter ny musik". (Haderslev)

"Gider du ikke downloade, så lån gode gammeldags cd'er! Vi har næsten 9000 cd'er, som du kan vælge imellem. Lånetiden er 1 måned". (Haderslev)

"Link til online musiktidsskrifter" (Haderslev)

"Musiklinks – meget lang liste med annoterede musiklinks" (Haderslev)

"Lån en mp3-afspiller" (Halsnæs)

"Lån musikken online" (Halsnæs)

"Nyt på hylderne: Musik: Aktuelt for store og små" (genveje til katalogen) (Halsnæs)

"Bibzoom: Streaming og download af millioner af musiknumre kombineret med anbefalinger, artikler, nyheder og podcasts". (Herning)

"Mp3 – lån en mp3" (Hjørring)

"Download al den musik du orker" (Hjørring)

"Bibzoom: alt om musik – hent eller stream musik gratis hjemmefra – nemt og bekvemt". (Hvidovre)

"download din musik – gratis" (København)

"Det redaktionelle indhold er bredt favnende, dog med særlig omsorg for de genrer og emner, der ikke er så fremherskende i det brede mediebillende. Indholdet produceres af et landsdækkende samarbejde mellem danske musikbibliotekarer og opdateres alle hverdage". (København)

"På Bibzoom.dk kan du gratis og lovligt låne musik til din PC eller din MP3-afspiller. Efter 7 dage slettes musikfilen automatisk. Du kan også streame musikken direkte til din PC og lave en spilleliste til festen, lektielæsningen eller til ren afslapning". (Odder)

"Følg musikbiblioteket på myspace og flickr, facebook" (Odense)

"HØRbar betyder at Randers musik når ud til flere potentielle lyttere". (Randers)

"Bibzoom: indeholder over 2 millioner sange af danske og internationale kunstnere indenfor alle genrer. Det er helt gratis og fra januar 2009 er der ubegrænset 'downlån'." (Randers)

Til dig der kan li' musik. Nu har du adgang til et helt nyt site: Bibzoom.dk (Roskilde)

Mere: Her kan du opleve udadvendt og innovativ musikformidling, der har fokus på netop dine behov og ønsker. Klik selv ind og nyd den fulde musikoplevelse på www.BibZoom.dk. (Roskilde)

Engagement og oplevelser. Omdrejningspunktet for det nye site er musikformidling, engagement og masser af muligheder. Folkene bag Bibzoom.dk ønsker at give brugerne en særlig oplevelse. BibZoom.dk har musikken, formidlingen, hittet, podcasten, nyhederne og listerne – i en relevant sammenhæng for brugerne. For redaktionen på BibZoom.dk er en artikel ikke bare en artikel. Den er også en læseliste. En lytliste. En huskeseddel, og den giver inspiration, og i sidste ende afsættet for videre fordybelse ind i musikkens fascinerende verden”, lyder det fra redaktionen på Bibzoom.dk. (Roskilde)

”Selvbetjening: biblioteket hjemme i din stue: gratis fordi vi har betalt for dig! Hent og lyt til næsten 2 millioner musiknumre.” (Roskilde)

Få inspiration : læs Roskilde Biblioteks musikblog og brug Musikbibliotek.dk (Roskilde)

Lån musik lige fra Mozart over Elvis til Kashmir - der er mere end 2 millioner numre at vælge imellem. (Roskilde)

”Motorvej til gratis musik. Alternativ til pirateri. Netmusik.dk er et supplement til bibliotekernes udlån af fysiske Cd’er. Der er dog den forskel at der aldrig er kø eller karenstid til musikken i netmusik.dk. På netmusik.dk er der altid et ledigt eksemplar og det meste er tilgængeligt på udgivelsesdagen, til forskel fra Cd’erne på bibliotekernes hylder, som har en lovpligtig karenstid på fire måneder”. (Samsø)

”På BibZoom kan du:

- Læse nyheder og artikler og høre podcasts fra musikverdenen
- Downlåne musik i WMA-formatet. Både hele cder og enkeltnumre – også dem du ikke kan låne på biblioteket endnu. Streame ca. halvdelen af de musiknumre der også er til downlån
- Finde nyt om verdensmusik på BibZoom World” (Slagelse)

Bibzoom – Danmarks største musikformidler åbner d. 1. juli. En dedikeret skare af musikfaglige biblioteksmedarbejdere. Formidling og musik under et fælles tag. (Tårnby)

Det fysiske:

”Her kan du holde dig opdateret på vores- og andre musikarrangementer i Rudersdal. Der er noget for enhver interesse og for alle aldre. Vi lægger som altid vægt på kvalitet i samspil med den gode oplevelse og muligheden for at deltage aktivt. Så skynd dig at sætte kryds i kalenderen med det samme”. (Rudersdal)

”Lytteposten – cd’er med karenstid kan lyttes i biblioteket”. (også link til bibzoom). (Frederiksberg)

Frem med vinylerne! LP'en lever og har det godt. På Hovedbiblioteket i Nykøbing F er der nu også et udvalg af nye udgivelser. (Guldborgsund)

Musikbibliotekets tilbud: (Guldborgsund)

Musik cd'er i alle genrer - og stadig nogle gode gamle lp'er

Musikbøger og noder

- musikteori, bøger om jazz, rock og klassisk, om musikere og komponister, rock node-albums, guitarskoler osv.

Musikfilm: rockkoncerter, klassiske koncerter, operaer, danseinstruktioner osv.

Se hvad vi har i bibliotekets søgebase

Vores tilbud på nettet:

[Download musik fra Bibliotekernes Netmusik.](#)

[Download noder fra FreeHand](#)

"Vi har også arrangementer med musik og forfattere - og et stort program for børn.

Man kan fordybe sig i timevis på biblioteket - og det er ganske gratis" (Guldborgsund)

"Musik på cd: noget for enhver smag. Fra Albinoni til Audioslave: Bibliotekets musiksamling dækker alle genrer. Fra Albinoni og Wagner til Audioslave og Trentemøller - fra Gustav Winkler og Sweethearts til Louis Armstrong og Kasper Villalume. Vi skaffer gerne cd'er, vi ikke selv har, fra andre biblioteker". (Halsnæs)

"Biblioteket har et bredt udvalg af materialer og råder over en af landets største musiksamlinger". (Herning)

"Musiklytteklub: Kan du lide at lytte til klassisk musik? Har du lyst til at dele oplevelsen med andre? Dejlige aftener, hyggelige aftener" (Hvidovre)

Vær med til at fejre at Demoteket åbner på Øbro Jagtvej Bibliotek... Demoteket præsenterer stolt 6 nye undergrundsbiblioteker! Yohs kommer og spiller saxofon for os, mens vi nyder pindemadder, øl og sodavand og selvfølgelig møblets kunstneriske udseende og funktioner. På Demoteket er DIG der laver tingene til udlån! Vi cykler fra demotek til demotek med rullende bar og soundsystem! Events ved hver fernisering". (København)

"START! festivalen slår i år dørene op for 8. udgave af Danmarks største festival for ny dansk musik. Festivalen byder på otte scener og kan præsentere mere end 140 koncerter. Københavns Biblioteker er naturligvis på pletten med eventvognen til at servicere lige netop dig, og husk, at hvis du er ung og håbefuld kunstner med ønske om at udgive, kan du spørge efter [Demoteket.dk](#), dit undergrundsbibliotek". (København)

"Musikbiblioteket har nordens største samling af musik og noder" (Odense):

Største musiksamling i Norden

100.000 cd-album

23.000 nodehæfter

1.500.000 musikfiler

Samlingen er kan bruges af alle danske borgere.

Musikbibliotet tilbyder:

Koncerter og foredrag om musik

Lydværksted

Vejledning i musiksøgning, søgning i musikdatabaser, download og mobiladgang til musik.

Eksperimentarium for musikformidling. Samarbejde med musik- og itbranchen om nye veje til musikoplevelser er vigtige for Musikbiblioteket. (Odense)

Kurser på musikbiblioteket (Odense)

Facebook – hvor er musikken

Podcast

Musikproduktion

Hvordan du nemmere finder dvd'er og noder, cd'er

Hørelære for begyndere

Gratis musik online

"Formålet med Lydværkstedet er primært at udbrede kendskabet til nyt digitalt lydudstyr hos den brede brugerskare - stedet er til for at oplyse og motivere. Det er gratis for alle borgere i Odense Kommune at benytte Lydværkstedet." (Odense)

"I 2009 indleder Randers Bibliotek et samarbejde med spillestedet Von Hatten. Samarbejdet går ud på at vi i fællesskab vil gøre en indsats for at fremme og promovere musik fra Randers og omegn. Næsten hver måned præsenteres et nyt lokalt act på myspace.com/randersmusikbib, under titlen 'Tidens Randers band'. Som en del af nomineringen kan du opleve bandet give koncert på Von Hatten." (Randers)

"Musikområdet byder på CD'er, DVD'er, noder og bøger indenfor alle musikkens genrer. I musikområdet finder du også DVD film og computer- og konsolspil". (Randers)

"Biblioteket arrangerer forfatteraftner, rejseforedrag, musikoplevelser og andre arrangementer for voksne". (Randers)

På hovedbiblioteket findes en stor samling cd'er og noder, pt. har vi ca. 47.000 cd'er og 15.000 noder. Vi har noget for enhver smag, inden for mange forskellige genrer og både rytmisk og klassisk musik. Herudover har vi mange musikdvd'er, ligesom vi har bøger om musik, fx musikbiografier, opslagsværker med mere. Desuden har vi et stort og bredt udvalg af tidsskrifter, som både kan lånes med hjem og læses på stedet. Det er også muligt at låne en MP3-afspiller med hjem. Hvis du foretrækker at lytte til musikken inden du låner den, kan det også lade sig gøre, da vi har bærbare afspillere til brug på stedet. Du kan også låne musik på de lokale biblioteker i Roskilde omegn og du kan bestille materialer fra alle bibliotekerne og afhente dem der hvor det passer dig bedst. (Roskilde Biblioteks musikblog)

"Det fysiske bibliotek → musik → Biblioteket fører et udvalg af musik cd'er i forskellige genrer". (Samsø)

"Aalborg Bibliotekerne har en stor og alsidig samling af musik, bøger, dvd og noder. Musik og noder du ikke selv kan finde reserverer vi gerne til dig eller bestiller hjem fra andre biblioteker. Vi har en masse gamle rock- og klassiske plader. En stor del er flyttet i magasin. Du kan få fat i dem ved at spørge bibliotekaren. Vil

du gerne høre musikken på stedet kan du bruge vores afspillere. Vi er åbne overfor forslag til indkøb af både cd'ere, noder og bøger. Spørg os i afdelingen, hvis du behøver hjælp!" (Aalborg)

"Musikudsendelser med passion og forstand" (Rudersdal, podcast)

"Udsendelserne bygger på en seriøs behandling af musikalske emner og vil med garanti gøre dig klogere på musikken". (Rudersdal)

"Jazz, pop, klassisk eller noget helt fjerde? Kunne du egentlig godt tænke dig at lytte til noget jazz....?" (Furesø)

"Lyt til hendes stemme, og du har mange gode oplevelser i vente. Vidste du, at hun har indspillet en rock-cd sammen med Elvis Costello???" (Furesø)

"Musikbibliotekarernes favoritter" (Frederiksberg)

"Musikbibliotekarens lyttetips: Franske, fyrige og flirtende koloratorsopran Patricia Petibon er lidt oversat i vores samling og jeg vil derfor gerne præsentere hende". (Guldborgsund)

"Lytværdige cd'er: Hver 14. dag anbefaler enten Lone eller Johanne en cd de synes er særlig lytteværdig (og måske vil andre også blande sig)". (Halsnæs)

"Lækker jazz light fra Melody Gardot! Nu er jeg ikke det store jazzmenneske, men på opfordring lånte jeg cd'en "My one and only thrill" med Melody Gardot - og blev glædeligt overrasket. Givet at det er i den lette ende af jazzen, men det var det rigtige sted for mig at starte og jeg nød musikken på dette album". (Halsnæs)

Musikudvalget – se musikbibliotekets egen blog og få inspiration til din næste sang. (Hvidovre)

"En mere personlig formidling. På [Musikudvalget](#) kan man læse indlæg om mange forskellige musikgenre, skrevet på en personlig facon og med et glimt i øjet. Det skyldes i høj grad musikbibliotekarernes egen smag, som tydeligt afspejles på bloggen, og som resulterer i en ret personlig formidling. Diskuter med din bibliotekar. En af de særlige ting ved bloggen er muligheden for at kommentere musikbibliotekarernes indlæg og selv komme med kritik eller musikanbefalinger. Alle har adgang til hjemmesiden, og alle er velkomne til at kommentere indlæggene". (Hvidovre)

"Det må være på sin plads at flashe sin nye tatovering på en musikblog, så det gør jeg! Så her er den, for første gang på Inder Nettet, funky monkey aka Lilleaben": (Hvidovres Musikblog)

"I musikafdelingen på hovedbiblioteket arbejder 5 musikbibliotekarer og 4 musikassistenter, som alle svarer på spørgsmål i udlånet. Du kan spørge os om alt der vedrører musik, [kom og besøg os](#) eller [send en mail](#)". (Roskilde)

"Spørgsmål om musik. Har du spørgsmål om musik, indspilninger, musikere, noder, musiklitteratur etc., så skriv gerne til os.

Venlig hilsen

Oplevelsesområdet

Silkeborg Bibliotekerne"

"Spørg Musikbiblioteket i Vejle: Musikbiblioteket i Vejle svarer på dine spørgsmål om musik! Vi har områdets største samling af musik og musikaler, så vi har gode muligheder for at svare på dit musikspørgsmål". (Vejle)

Materialevalg:

"Her kan du se en liste over vores mest populære og reserverede musik i denne måned". (Rudersdal)

"Foreslå nye indkøb. Du har nu mulighed for indsende dine musikforslag til musikbiblioteket. Udfyld blot nedenstående formular. Alle forslag bliver taget ind til overvejelse af musikbibliotekarerne".

(Frederiksberg)

"Nyt på hylderne og top 20" (Frederiksberg)

"De 10 mest populære musik cd'er" (Hvidovre)

"Podcast: Musik fra sider og kanter du måske ikke selv havde tænkt på" (Rudersdal)

"Musik er mange ting: opera, pop, folkemusik, klassisk, sang, jazz, blues ... hvad enten du vil synge eller spille eller bare lytte, så find melodien på Biblioteket. Her er noder, cd'er, musikdvd'er, sangbøger, korværker, karaoke, kammermusik. Og vi hjælper dig gerne". (Silkeborg)

"Forslag til indkøb af musik. Har du hørt om nye cd'er, musikdvd'er og noder, som du synes biblioteket skal købe, kan du foreslå dem her". (Silkeborg)

"Reserveringshitlister: Hvad er mest efterspurgt lige nu". (Vejle)

"Mangler du musik til fordybelse, nydelse, fest, underholdning eller noget helt femte, så prøv at kigge ind. Det vi ikke har, kan vi skaffe! "(Ærø)

"Korvejviser for Nordjylland" (Aalborg)